

TRH S ELEKTŘINOU

Úvod do liberalizované energetiky

Autor: kolektiv autorů

4. Elektroenergetika a její právní rámec v České republice

Autor: JUDr. Petr Flášar

4.1. Energetický zákon a jeho prováděcí právní předpisy

Oblast národní úrovně regulace elektroenergetiky má svou stěžejní část právní úpravy v zákoně č. 458/2000 Sb., **energetický zákon**, v platném znění (dále též jen „EZ“), jež doplňuje celá dlouhá řada prováděcích předpisů - **vyhlášek**, které vydává **Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky** („MPO“), nebo **Energetický regulační úřad** („ERÚ“). Právě tyto dva státní orgány zcela zásadním způsobem ovlivňují chod sektoru elektroenergetiky, nepočítáme-li k nim **Státní energetickou inspekci** („SEI“), která je organizačně začleněna do MPO, a která v současnosti vykonává primárně činnosti povahy kontrolní a sankční.

Energetický zákon je zákonem povahy svodné a zastřešující všechna tři zásadní infrastrukturní energetická odvětví, tedy **elektroenergetiku, plynárenství i teplárenství**. Nás však dále bude zajímat jen oblast elektroenergetiky, byť v určitých oblastech bude výklad dopadat na všechna tři odvětví jako celek. Tak tomu bude zejména u společných ustanovení obecné části, sankčních, zmocňovacích, přechodných a závěrečných ustanovení zákona.

EZ je totiž co do své systematiky koncipován jako právní předpis, který po uvedení svého účelu a předmětu úpravy specifikuje definice použitých pojmů. Následuje postupnými novelizacemi stále nabývající **oblast výkonu státní správy** v energetice jako celku. Teprve pak dospíváme k **zvláštní části**, věnující se poměrně podrobně jednotlivým energetickým odvětvím, z nichž prvním je právě elektroenergetika. Většina této části EZ je formována jako **katalog práv a povinností jednotlivých účastníků trhu s elektřinou** jdoucích logicky s tokem energie, od strany primárně nabídkové, čili výrobce, přes provozovatele přenosové soustavy, provozovatele distribučních soustav, až po poptávkovou část trhu, tedy po zákazníky a jejich prostředníky, čili obchodníky s elektřinou, kteří však stejně tak dobře jako zákazníci zastupují i zájem a postavení výrobců. Za těmito katalogy práv a povinností jednotlivých účastníků trhu s elektřinou pak nalézáme některá užitečná ustanovení vztažená k určitým specifickým záležitostem elektroenergetiky, jako jsou úpravy dispečerského řízení soustav, ochranných pásem vedení, přeložek vedení, neoprávněných odběrů či stavů nouze a jejich předcházení. Ke všem těmto institutům se krátce zastavíme v dalším textu níže.

V závěrečných partiích EZ pak narážíme na nikoliv nepodstatná ustanovení povahy společné pro všechna tři odvětví. Jde kromě podchyzení samotného **postavení Státní energetické inspekce** především o výkon kontroly a sankční pravomoci a o stanovení jednotlivých skutkových podstat přestupků, či deliktů a výše pokut za takové činy.

Podstatnou je pro další práci s EZ i část obsahující zmocnění MPO a ERÚ k **vydávání prováděcích právních předpisů**. S cílem dosažení větší přehlednosti si v dalším textu dovolíme jednotlivé vyhlášky provádějící energetický zákon uvést tak, aby navazovaly na adresně prováděná ustanovení EZ.

V úvodních ustanoveních EZ je řešen předmět zákonné úpravy. Zákon se zde jednak odkazuje na korespondující právní úpravu Unie, kterou má implementovat, jednak provádí shrnutí svého zaměření, a to tak, že přiznává **veřejnoprávní regulaci podnikání v energetických odvětvích a stanoví podmínky výkonu státní moci** včetně realizace cenové regulace v energetických odvětvích. Regulace cen je vztažena především k provozovatelům soustav v elektroenergetice a plynárenství, nikoliv však k výrobě a obchodu s elektřinou a plynem, které prošly procesem liberalizace, již regulaci cen nepodléhají.

Navazující ustanovení **definuje důležité pojmy**, které následně EZ používá. V první části jsou uvedeny pojmy povahy svodné, používané napříč jednotlivými energetickými sektory. Tyto pojmy jsou většinou navázány na zákonem prováděné evropské právní předpisy. V dalších

částech je pak pojmosloví rozděleno podle jednotlivých energetických sektorů. Tady je nutné uvést, že po poslední novelizaci EZ z roku 2009 byla řada pojmů, zejména povahy definující jednotlivé účastníky trhu s elektřinou, bez náhrady vypuštěna. Najdeme zde však naprosto stěžejní definice toho, co je elektrizační, přenosová a distribuční soustava, kdo je subjektem zúčtování, co zahrnují podpůrné a systémové služby, a jak je definována odchylka. I tato část EZ je dotčena právě přijatou novelou, a to povahy spíše upřesňující než doplňující.

Právě zákonné pojmosloví pracuje s **elektrizační soustavou** jako vzájemně propojeným funkčním celkem, systémem, který je provozně řízen, udržován a rozvíjen spoluprací provozovatelů přenosové soustavy a distribučních soustav na první úrovni (regionální distribuční soustavy přímo připojené k přenosové soustavě) i na druhé a dalších úrovních (lokální, bez přímého připojení k přenosové soustavě). Tento systém je dispečersky řízen, a to již při respektování nadřazeného postavení provozovatele páteřní části elektrizační soustavy, tedy přenosové soustavy, která je přímo propojena se zahraničními elektrizačními systémy.

Podnikáním v energetických odvětvích pak EZ rozumí (ve vztahu k elektroenergetice) výrobu elektřiny, její přenos, distribuci a dále obchod s elektřinou a činnosti operátora trhu. Z celého distribučního řetězce při produkci a dopravě elektřiny k odběrateli, tak jako podnikatel není ze strany EZ určen pouze zákazník. Podnikání v energetice je **podmíněno vydáním příslušné licence Energetickým regulačním úřadem (ERÚ)**.

Licence jsou ze zákona v zásadě udělovány na 25 let, výjimkou je licence na obchod s elektřinou, která se uděluje jen na pět let. Pro udělení licence musí žadatel splnit určité podmínky. Kromě obecných požadavků na zletilost, bezúhonnost apod. se jedná především o nutnost ustavit **odpovědného zástupce**, nemá-li sám žadatel odbornou způsobilost. Právnické osoby musí mít vždy odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce pak odpovídá za vlastní výkon licencované činnosti v souladu s EZ. Dále musí žadatel doložit i **splnění finančních předpokladů** k zajištění výkonu licencované činnosti.

Zvláštními požadavky pro udělení licence spojené s provozováním určitého energetického zařízení, tedy výroby elektřiny, přenosové nebo distribuční soustavy, je i prokázání **technických předpokladů** k zajištění výkonu licencované činnosti.

Licenci ERÚ uděluje na základě písemné žádosti žadatele – fyzické či právnické osoby. Žádost pak musí splňovat určitá obsahová kritéria vyjmenovaná opět v EZ, a musí být rovněž řádně doložena doklady, o nichž opět výslovně hovoří EZ. O udělení licence pak úřad rozhodne správním rozhodnutím, které ve formě seznamu uveřejňuje v **Energetickém regulačním věstníku**.

Podle EZ pak licence v čase podléhá změnám, ale i zániku. Zejména u licencovaných na kratší dobu, jako je tomu u licence na obchod s elektřinou, je třeba včas žádat o prodloužení. Myslitelné jsou však i jiné změny, které se dotýkají podmínek, za nichž byla původně příslušná licence udělena. O změnách licence musí opět ERÚ rozhodovat ve správním řízení k podnětu držitele licence.

Naproti tomu **zánik licence** může nastat nejen na základě rozhodnutí ERÚ o zrušení licence v zákonem vyjmenovaných případech jako je žádost držitele licence o její zrušení, ale i bez takového rozhodnutí, tj. na základě určitých právních událostí. Těmi jsou například zánik subjektu držitele licence nebo uplynutím doby, na kterou je licence udělena. Ke zrušení licence ERÚ musí přistoupit zejména v situaci, kdy držitel licence kvalifikovaně porušuje povinnosti podle EZ, nebo podle jiných právních předpisů souvisejících s výkonem licencované činnosti. S problematikou zániku licence pak určitě souvisí i potřeba pokračovat v provozu určitých zařízení, je-li to ve veřejném zájmu. V takovém případě ERÚ rozhodne na dobu nejdéle 12 měsíců o poskytnutí takových zařízení k provozu jinému držiteli licence, a to za úhradu.

Instytutu přenechání zařízení k výkonu licencované činnosti jinému subjektu pak odpovídá zákonem předvídaná **povinnost nad rámec udělené licence**, protože někomu musí být stanovena povinnost přenechaná zařízení provozovat. Tato povinnost je však omezena pouze

na některé druhy licencí, pro oblast elektroenergetiky lze praktické využití vidět **pouze u distribuce elektřiny**.

Podrobnosti k problematice udělování licencí ze strany ERÚ se více dozvíme z **prováděcí vyhlášky k EZ o podrobnostech udělování licencí v energetických odvětvích**, která má číslo 426/2005 Sb., a která se podrobněji zabývá jednotlivými náležitostmi žádosti, a upravuje rovněž závazné formuláře, jimiž se zahajují jednotlivá správní řízení k žádosti subjektů, kteří chtějí podnikat, či již podnikají v energetických odvětvích.

Poslední novelizace EZ pak navíc počítá s provozováním obchodu s elektřinou nebo obchodu s plynem v režimu **uznaného oprávnění uděleného příslušným orgánem členského státu Unie**. ERÚ tak svým rozhodnutím o uznání zahraničního oprávnění k obchodování s elektřinou postaví zahraniční souhlas s touto podnikatelskou činností na úroveň licence udělené podle EZ. Licence tak již nebude zapotřebí. Její zánik však bude o to více vázán na původní oprávnění k takovému podnikání – zanikne-li takové oprávnění v zahraničí, bude automaticky zanikat i rozhodnutí o uznání takového oprávnění. ERÚ je však navíc vyhrazena povinnost zrušit rozhodnutí o uznání i z obdobných důvodů, jako je tomu u zrušení licence.

Tatáž novela EZ však přichází ještě s jednou evropskou novinkou, kterou je zavedení **certifikačního řízení**. Novela EZ tento vpravdě evropský nápad přenáší pouze do vnitrostátních podmínek a v podstatě se jedná o druh správního řízení, v němž bude v první řadě ze strany ERÚ zkoumáno splnění podmínek nezávislosti provozovatele přenosové soustavy. V případě shledání jeho nezávislosti v kvalifikované podobě v podmínkách prakticky zcela nového ustanovení § 24 a EZ Energetický regulační úřad vydá provozovateli přenosové soustavy **certifikát nezávislosti**, který je zároveň podmínkou pro vydání licence na přenos elektřiny. Certifikát nezávislosti je tak jedním z dalších předpokladů, jež bude muset tento provozovatelský subjekt naplnit pro legální provozování svého podnikání. Procedura kontroly nezávislosti provozovatele přenosové soustavy není však jednorázově vyčerpatelem instrumentem, nýbrž nástrojem průběžné kontroly nezávislosti tohoto subjektu tak, aby při jakýchkoliv změnách tento status nezávislosti byl potenciálně ohrožujících došlo k obnovenému vydání takového certifikátu nezávislosti. Zavedením tohoto institutu mají být dokonaleji reflektovány potřeby trhu na postavení provozovatele přenosové soustavy, který nepodléhá partikulárním tržním zájmům a v ideálním případě je zcela oddělen od komoditních činností typu výroby elektřiny či plynu, resp. obchodu s elektřinou či plynem.

EZ ve svých úvodních ustanoveních také rámcově upravuje **svodná práva a povinnosti** všech dále zákonem detailněji popisovaných držitelů licencí. Vedle zvláštních práv a povinností uváděných dále v katalogích pro jednotlivé podnikatele v energetice je tedy § 11 EZ zcela zásadním ustanovením, v němž jsou sdružena všem těmto subjektům společná práva a povinnosti. Dlužno však dodat, že v tomto ustanovení nacházíme přes jeho pojmenování pouze povinnosti držitelů licencí, a to zejména z oblasti **zachování odborné úrovně jejich podnikání** podpořené i povinností dodržovat při provozování svých zařízení technické normy. Obdobným nástrojem ochrany kvality je pak povinnost dodržovat stanovené parametry dodávek a služeb v energetice.

Právě v tomto citovaném ustanovení zákona se skrývá i **základ pro nakládání s informacemi v energetice**. Zde nacházíme povinnost držitelů licencí poskytovat státním orgánům v energetice informace a podklady nezbytné pro výkon jejich zákonem stanovených oprávnění a na druhou stranu **jejich povinnost mlčenlivosti** o skutečnostech charakteru obchodního, technického a finančního, o kterých se dozvěděl příslušný držitel licence od svých zákazníků. Povinnost mlčenlivosti se tedy zcela obecně vztahuje **nejen na informace charakteru obchodního tajemství, ale na všechny informace obdržené od svých zákazníků** (tj. nikoliv jen zákazníků definovaných samotným EZ, ale všem svým odběratelům nabízených služeb). Obě tyto povinnosti se vzájemně doplňují a křížují, resp. i vzájemně vylučují stanovením určitých přirozených limitů jejich dopadu. Až výklad pro jednotlivé konkrétní případy

tedy osvětlí, zda-li v daném případě lze informace a podklady od zákazníků poskytnout některému v EZ vyjmenovaných státních orgánů.

V tomto paragrafu lze nalézt rovněž **základ povinnosti transparentnosti** držitelů licencí při energetickém podnikání, kdy je držitelům licencí ukládáno, aby při výkonu licencované činnosti uváděli pravdivé a úplné informace o podmínkách dodávek energie. Ani toto ustanovení však nemůže narušovat povinnost mlčenlivosti o adresných údajích o zákaznících tak, jak se o nich zmiňujeme v předchozím odstavci.

Poměrně novou záležitostí je pak povinnost držitele licence, aby jím **smluvně podvázaný subdodavatel** – třetí osoba, která zajišťuje výkon činnosti spojený s právy a povinnostmi držitele licence, dodržoval povinnosti držitele licence. Jinými slovy je tak zachována odpovědnost za výkon licencované činnosti na straně samotného držitele licence, nikoliv jím zmocněné třetí osoby.

Novela EZ předpokládá, že se do tohoto rámcového katalogu práv a povinností držitelů licencí dostane další **sada ustanovení vztahená k ochraně spotřebitele**. Předkládaná ochranná úprava spotřebitelské obce zde jde nad rámec třetího liberalizačního balíčku tím, že tuto ochranu v některých případech vztahuje na zákazníka, nikoliv na spotřebitele. Možná nad míru nezbytně nutnou jsou pak jako spotřebitelé chráněni i podnikatelské fyzické osoby, což neguje obecnými předpisy stanovený rozsah subjektů, které patří mezi spotřebitele. Jde tedy o narušení jinak konzistentní úpravy občanského zákoníku a zákona na ochranu spotřebitele. Předmětná ochranná opatření směřují k problematice uzavírání smluv s dodavatelem elektřiny a plynu (včetně výrobců), a jsou tak výhradně zaměřena na komoditní sektor. Tyto povinnosti doplňuje ještě zvláštní informační povinnost obchodníků a výrobců především ve vztahu ke stanovování cen dodávek elektřiny, resp. k jejich změnám či změnám jiných podmínek, které musí být uveřejněny vždy nejpozději 30 dní přede dnem jejich účinnosti.

Pravidelně měněnou partií EZ při příležitosti každé novelizace zákona je **institut dodavatele poslední instance**, který představuje asi nejsilnější nástroj ochrany odběratelů před turbulencemi na straně dodavatelů tak, aby byla zajištěna **univerzálnost veřejné služby** dodávky elektřiny zákazníkům i pro mimořádné tržní situace. Vzhledem k mimořádnosti tohoto institutu, který je projevem regulace soutěže v energetice, je časový dosah dodávky poslední instance omezen jen na půl roku svého trvání. Je však dlužno dodat, že v případě poslední novely EZ je zákonodárce s podobou tohoto výjimečného institutu spokojený, a tak jedinou zajímavou spojnici, která se dodavatele poslední instance dotkne, je jeho propojení na chystaného povinně vykupujícího obchodníka elektřiny z podporovaných zdrojů energie podle připravovaného nového zákona o podporovaných zdrojích energie.

V dalších pasážích se EZ věnuje problematice **cenové regulace v elektroenergetice**. Úprava EZ v tomto směru ovšem není vyčerpávající, a jen doplňuje úpravu obecného zákona o cenách. EZ se tak zaměřuje jen na specifika využívaná právě v energetice, jakými je především určení, které licencované činnosti vůbec regulaci cen podléhají. Z povahy věci a v návaznosti na evropský právní rámec se tak jedná především o tzv. kapacitní činnosti, jakými jsou přenos a distribuce elektřiny, ale i např. ceny za systémové služby nebo ceny činností operátora trhu s elektřinou. Pro komoditní činnosti se nejmírnější forma cenové regulace věcně regulovanými cenami projevuje jen pro případ cen účtovaných zákazníkům ze strany dodavatele poslední instance.

Máme-li se však vrátit k cenové regulaci provozovatelů soustav v elektroenergetice, je stávající právní úprava postavena tak, aby stanovené ceny za přenos a distribuci elektřiny pokrývaly nezbytně nutné náklady na zajištění efektivního výkonu licencované činnosti, odpisy a přiměřený zisk zajišťující návratnost realizovaných investic. Vzhledem k jistému odklonu od evropského trendu však právě přijatá novela EZ kromě efektivity výkonu licencované činnosti správně jako oprávněné bude posuzovat i takové náklady, které zohledňují rovněž bezpečnost a spolehlivost provozu soustav. Místo nezbytně nutnosti vynaložených nákladů typických spíše pro určité mimořádné formy přístupu k cenové regulaci také nová úprava předpokládá řádného

promítání všech účelně vynaložených nákladů na výkon licencované činnosti. Podrobnosti k úpravě cenové regulace v elektroenergetice podrobněji rozvádí **prováděcí vyhláška o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen**, která byla ve Sbírce zákonů publikována pod číslem 140/2009 Sb. Právě tato vyhláška zavedla pětiletá regulační období a regulační vzorce, podle nichž jsou pak jednotliví držitelé licencí regulováni.

Pro řádný výkon cenové regulace EZ dále počítá s vytvářením **regulačních výkazů** ze strany licencovaných subjektů s tím, že pro činnosti přenosu elektřiny i distribuce elektřiny nad 90 000 odběrných míst zákazníků počítá s oddělením účetnictví pro každou takovou činnost zvlášť. Regulační výkazy držitelé příslušných kapacitních licencí předávají Energetickému regulačnímu úřadu, jehož zásadní a typickou činností je právě zajišťování řádné cenové regulace v energetice. I na problematiku regulačního výkaznictví existuje k EZ prováděcí **vyhláška o náležitostech a členění regulačních výkazů** vydaná pod číslem 408/2009 Sb. Jejím obsahem je především typologie jednotlivých regulačních výkazů a uvedení podrobnějších pravidel pro jejich sestavování.

Od cenové regulace je již jen malý krůček obecně **k výkonu státní správy v energetice**. Ta je rozdělena mezi tři státní orgány – ERÚ, MPO a SEI. Z dosavadního historického vývoje platného znění převážně veřejnoprávního předpisu, jaký EZ představuje, je vcelku dobře patrná tendence postupného **posilování pravomocí Energetického regulačního úřadu** na úkor MPO a SEI, resp. jiných orgánů státní správy, ať se již jedná o Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, soudy, nebo především v souvislosti s poslední novelou, i Českou obchodní inspekci. Angažmá ERÚ se tedy stále více rozšiřuje do řady více či méně propojených oblastí, jakými je ochrana spotřebitele či ochrana hospodářské soutěže, a to nikoliv jen prostřednictvím cenové regulace v úzkém slova smyslu, ale jinými právními nástroji. Výrazně tak posiluje i jiná regulační nežli cenová činnost. Zcela zásadní postavení v elektroenergetice tedy zaujímá ERÚ. ERÚ sídlí v Jihlavě a je jedním z ústředních orgánů státní správy pro oblast regulace energetiky. Jádro činnosti tohoto úřadu již dnes nalézáme v ochraně zájmu spotřebitelů, podpoře hospodářské soutěže, ale i v ochraně oprávněných zájmů držitelů licencí. Kromě problematiky udělování licencí a jejich následné další správy a cenové regulace ERÚ **rozhoduje i určité typy sporů vymezené EZ**. Například se tak děje, když nedojde k uzavření smluv podle EZ mezi držitelem licence, či držitelem licence a jejich zákazníky, nebo když není umožněn přístup k infrastrukturním zařízením. Energetický regulační úřad však také schvaluje či stanovuje pravidla provozování přenosových a distribučních soustav, a působí jako arbitr v určitých dalších typech sporů vyjmenovaných v EZ. Disponuje též pravomocí vykonávat kontrolu a ukládat pokuty podle cenových předpisů.

Ze všech shora uvedených činností plyne, že ERÚ hraje svou činností stěžejní úlohu při hledání optimálních řešení při náležitém vážení jak veřejného zájmu, tak zájmů soukromých, tak aby trh s elektřinou náležitě fungoval. Stimuluje jednotlivé účastníky trhu k protržnímu jednání, a funguje jako rozhodce jejich sporů nalézáním vhodných a vyvážených řešení, která respektují jak zájem spotřebitelské obce na bezpečné a dostupné dodávce elektřiny, tak na ekonomické prosperitě nabídkové strany trhu s elektřinou.

Samotná cenová regulace se navenek projevuje **vydáváním cenových rozhodnutí**, jimiž ERÚ pro dané roční období nastavuje ceny regulovaných činností. Tato rozhodnutí se uveřejňují v **Energetickém regulačním věstníku**. Rozsah regulovaných činností lze podle EZ v důsledku rozhodnutí ERÚ za splnění určitých podmínek měnit, ale pouze ve vztahu provozovateli přenosové soustavy, provozovatelům distribučních soustav či ve vztahu k činnostem operátora trhu s elektřinou.

Zaměstnanci ERÚ mají ze zákona řadu zásadních oprávnění ke vstupu do objektů, kde se provádí výkon licencované činnosti, a mohou nahlížet i do účetních a jiných dokladů držitelů licence a požadovat k nim vysvětlení. I proto musí zároveň tíž zaměstnanci podléhat striktní povinnosti mlčenlivosti o všech skutečnostech a údajích obchodní či ekonomické povahy získaných v souvislosti s výkonem své činnosti.

ERÚ je řízen **monokraticky**, a v jeho čele stojí **předseda**, jehož postavení je v EZ věnováno poměrně dost místa. Právní úprava si za cíl klade zajištění nezávislosti jeho úřadu a stanoví minimální požadavky potřebné pro výkon jeho funkce.

Nejnovější novela EZ do značné míry v souladu s evropskými závaznými vzory výrazně posiluje roli ERÚ do budoucna. Činí z něj orgán, který převezme část pravomocí SEI, kdy bude moci kontrolovat účastníky trhu s elektřinou, a v případě porušování EZ je taktéž trestat sankcemi. Prodlužuje se též lhůta trestnosti přestupků a správních deliktů držitelů licencí i dalších osob, zavádí se ustanovení o přechodu opatření i pokut na právní nástupce potrestaných subjektů. Zcela nově bude ERÚ disponovat i donucovacími a pořádkovými pokutami.

Úřadu se také poměrně okázale rozšiřují účinné nástroje necenové regulace, kdy je mu dána rozsáhlá pravomoc provádět jednak šetření soutěžních podmínek na energetických trzích za použití **místního šetření v obchodních prostorách účastníků trhu s elektřinou** s následnými možnostmi zásahů do podoby trhu s elektřinou prostřednictvím **vydávání opatření obecné povahy**, která budou závazná pro všechny jimi dotčené subjekty. Bezprecedentně silné postavení úřadu navíc dále posilují nové informační povinnosti a rovněž zavedení poplatku na (spolu)financování jeho činnosti, kteří budou hradit účastníci trhu s elektřinou prostřednictvím operátora trhu s elektřinou.

Druhým důležitým státním orgánem v energetických odvětvích je **MPO**, jehož součástí je i **Státní energetická inspekce**, která požívá ve vztahu k MPO, hleděno prizmatem EZ, určité funkční a kompetenční autonomie. Ministerstvo je ústředním orgánem státní správy pro energetiku. Jeho činnosti jsou však zvláště silné hlavně pro oblasti záležitostí povahy koncepční či monitorovací, a dále i v oblasti udělování **státních autorizací**, čili administrativních přívolení s výstavbou nových výrobních zdrojů elektřiny, které budou do EZ vráceny v poněkud pozměněné podobě po dvouleté přestávce současnou novelou EZ. Právě ministerstvu svědčí pravomoc zpracovávat státní energetickou koncepci a dále řada povinností povahy informační ve vztahu k evropským orgánům či povahy monitorovací a zpravodajské (např. zpracování národních zpráv o stavu elektroenergetiky a plynárenství v ČR).

Novela EZ ministerstvu přináší jisté rozhojnění jeho stávajících pravomocí. Kromě již zmíněných znovuzaváděných státních autorizací se jedná zejména o zpracovávání **Národního akčního plánu pro energii z obnovitelných zdrojů** (viz níže). Ministerstvo bude zároveň zasahovat závaznými stanovisky do procesu schvalování investičních plánů provozovatelů přenosové a přepravní soustavy, nebo třeba do procesu certifikace provozovatele přenosové soustavy v případě, že má být, či již je pod kontrolou osoby pocházející ze země mimo Unii. MPO by se podle novely mělo také aktivněji promítnout do zavádění inteligentních měřicích systémů a zajišťovat **mechanismus mimosoudního urovnávání sporů**.

SEI přiznává především postavení **orgánu dozorového a kontrolního**, jenž je vybaven pravomocí trestat za zjištěná porušení EZ pachatele pokutami, a to v oblasti kontroly dodržování zákona o hospodaření energií a zákona o podpoře obnovitelných zdrojů energie. Orgánem dozorovým a kontrolním pro EZ je ERÚ. V závěrečných pasážích EZ nacházíme katalog správních deliktů, jichž se mohou dopustit kromě držitelů licencí i jednotlivé fyzické osoby (pak hovoříme o páchání přestupků) či jiné právnické osoby či podnikající fyzické osoby. Správní delikty jsou pak řazeny podle jejich určení subjektem, zdrcující část deliktů je tak vztažena k jednotlivým držitelům licencí.

SEI je zákonem ukotvena jako organizační složka státu podřízená MPO a rozčleněná na ústřední inspektorát a jednotlivé územní inspektoráty v krajích, resp. v Praze. Jako orgán dozoru svou činnost aktivizuje buď na základě vlastního podnětu, anebo je důvodem k provedení kontroly návrh ERÚ či MPO, které následně o výsledcích kontroly musí seznámit.

Od státních orgánů působících v energetice se krátce přesuňme k řádným účastníkům trhu s elektřinou, k nimž se zákon i jeho prováděcí předpisy, zejména pak **vyhláška o Pravidlech trhu s elektřinou** (č. 541/2005 Sb.), často obrací. Právě EZ a právě zmíněná

vyhláška jsou zcela zásadními dokumenty, které stanovují základní mantinely fungování trhu s elektřinou v prostředí České republiky. Vzhledem k pojetí této publikace se na tomto místě nemá cenu zabývat úpravou této vyhlášky a katalogy práv a povinností jednotlivých účastníků trhu s elektřinou podle textace EZ, neboť tato úprava je podrobně a ve vztahu k jednotlivým účastníkům trhu s elektřinou pojednána postupně a do detailu napříč touto publikací. Jenom krátce bychom se zmínili o nejzákladnějších attributech logiky EZ při zpracovávání postavení účastníků trhu.

V zásadě na straně vrchnostensky řízených subjektů trhu s elektřinou vystupují techničtí operátoři. Sem náleží provozovatelé přenosové soustavy a provozovatelé na něj elektricky navázaných distribučních soustav.

Vedle nich pak působí **operátor trhu**, který se jako takový v podstatě vydělil z provozovatele přenosové soustavy, a uchopil pro sebe některá oprávnění a povinnosti, které evropská právní úprava přiřazuje právě k provozovateli přenosové soustavy. Provozovateli přenosové soustavy tak v podstatě zůstalo technické provozování přenosové soustavy, propojené se sousedními systémy i jednotlivými regionálními i lokálními distribučními soustavami. Naopak operátorovi trhu zůstaly přičteny především záležitosti obchodně-provozní, včetně organizace jednotlivých časových trhů, vyhodnocování odchylek, apod.

Techničtí operátoři zanechali řadu stop i na dalších místech EZ, neboť řádně fungující infrastruktura je nutným předpokladem pro možnost organizování funkčního trhu s elektřinou. Činnosti těchto technických operátorů charakteru přirozených monopolistů mají totiž širokospektrální záběr do dalších oblastí práva. Na jedné straně totiž musí **postavit, opravovat a udržovat technickou infrastrukturu** – elektrizační soustavu jako celek – v provozuschopném stavu. Pro tyto účely je ze strany EZ vybavován určitými oprávněními na úkor třetích osob, zejména má za tímto účelem právo vstupu a vjezdu na infrastrukturou dotčené pozemky, odstraňovat a oklešťovat stromové a jiné porosty. V případě zřízení věcného břemene, v krajním případě vyvlastnění podle zvláštního zákona, může na cizích pozemcích provozovat zařízení přenosové, resp. distribuční soustavy.

Ochrana energetickým zařízením infrastruktury technických operátorů jako jsou nadzemní i podzemní vedení (ale např. i výrobním elektřiny) v elektroenergetice je zároveň poskytována prostřednictvím instrumentu **ochranných pásem**, čili pásem, která mají zachovat nedotčené takové hodnoty, jako je život, zdraví či majetkové škody.

Na druhou stranu techničtí operátoři mají povinnost zajistit samotný řádný přenos, resp. distribuci elektřiny prostřednictvím jimi spravované soustavy. Aby tak mohli činit, mají k dispozici svou povahou primárně technické, ale zároveň i právní nástroje pro řízení soustavy, kam náleží především dispečerské řízení výroby i spotřeby, ať již ve stavech řádného provozu, tak v případech mimořádných stavů, které jsou ze strany EZ označovány jako **stavy nouze**. Podrobnější právní úpravu velmi technického charakteru včetně typu dispečerských pokynů pak v tomto směru upravují prováděcí **vyhlášky upravující dispečerský řád** (č. 79/2010 Sb.), resp. **o stavech nouze a jeho předcházení** (č. 80/2010 Sb.).

Dispečerské řízení jako základní předpoklad funkčnosti celé elektrizační soustavy je koncipováno tak, že v záležitostech přenosové, resp. distribuční soustavy vystupuje **technický dispečink každého z provozovatelů** pro svoji soustavu jako nervové centrum udržující kvalitu elektřiny i rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou na trhu v části soustavy, kterou provozuje, a to ve spolupráci s ostatními provozovateli. V případě pohledu na elektrizační soustavu jako systémový celek, je však nutno mít na paměti, že **technický dispečink provozovatele přenosové soustavy je nadřízený technickým dispečinkům provozovatelů distribučních soustav** přímo připojených k přenosové soustavě a nepřímo i technickým dispečinkům provozovatelů lokálních, čili nikoliv k přenosové soustavě přímo připojených distribučních soustav. Dispečerské řízení je pak založeno na **řízení toků elektřiny v elektrizační soustavě** s možnostmi produkci či spotřebu elektřiny právě za účelem nápravy nežádoucích stavů

v soustavě dočasně omezit či vyloučit, a to primárně při využití standardních tržních nástrojů, jimiž provozovatelé ze zákona a v souladu s vůlí ERÚ disponují.

Ohledně kvality elektřiny existuje i v samotném EZ mechanismus kontroly a sankcí pro případ, že v důsledku provozování soustav jeho provozovateli nejsou dodrženy tzv. **standardy kvality**. Avšak ty nejsou stanoveny jen pro technické operátory, ale především a primárně pro celou nabídkovou, čili obchodní část tržního řetězce. Jádro této úpravy pak nacházíme v **prováděcí vyhlášce k EZ č. 540/2005 Sb. o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb**.

Poslední důležitou oblastí činnosti technických operátorů je **zajišťování měření** v přenosové, případně distribučních soustavách. Měřicí zařízení umisťuje a odečítá vždy ten provozovatel soustavy, jenž jej také zajišťuje proti neoprávněné manipulaci, udržuje a vyměňuje, v případě podezření z nesprávného měření jej nechává přezkoumávat. Ku pomoci zde úpravě EZ stojí zcela nová prováděcí **vyhláška o měření elektřiny č. 82/2011 Sb.**

Konečně nelze ve vztahu k poskytovatelům infrastruktury nezmínit ani **zákonné záruky zajištění nezávislosti** fungování všech technických operátorů, ale i operátora trhu. Nezávislost je v souladu s evropským právním rámcem chápána jako základní předpoklad řádného fungování volného trhu s elektřinou. Vychází se přitom s premisy, že jakékoli ovlivnění těchto držitelů licencí jen některým tržním zájmem způsobuje nerovnost – diskriminaci – mezi jednotlivými soutěžícími obchodujícími s elektřinou, případně též s plynem, a potažmo umělý nárůst cen ke škodě všeho zákaznictva. Základním nástrojem podpory nezávislosti, bohužel však s negativním vlivem na růst nákladů na udržování takového systému poskytovatelů, je **právní, případně též vlastnické (akcionářské) oddělení jednotlivých činností a jejich vydělení do samostatných subjektů**. České prostředí oddělování vzalo velmi vážně a po zajištění právního oddělení provozovatelů přenosové soustavy i distribučních soustav určité velikosti, nad rámec evropské právní úpravy navíc odtrhlo činnosti obchodního operátora trhu od provozovatele přenosové soustavy, a věnovalo jim vlastní korporátní rámec v podobě akciové společnosti, v níž dvě třetiny akcií vlastní ze zákona stát.

V souvislosti se třetím liberalizačním balíčkem poslední novela EZ posiluje **nezávislost na úrovni přenosu elektřiny**, kde bude zavedena povinnost oddělit tohoto technického operátora od jeho kontroly ze strany těch akcionářů, kteří jsou přímo či nepřímo zainteresováni i v oblasti komoditního podnikání na trzích s elektřinou nebo plynem. V této souvislosti se často hovoří o tzv. vlastnickém, či majetkovém oddělení přenosu elektřiny. EZ také provozovateli přenosové soustavy zakazuje kumulaci jiných licencí vedle licence na přenos elektřiny.

Nezávislost na úrovni distribuce elektřiny je novelou EZ rovněž poněkud posílena. Dosavadní požadavek na právní oddělení činnosti distribuce elektřiny od výrobně-obchodních činností bude doplněn o další opatření vedoucí ve svém koncentrickém působení ke zmenšení předpokládaného potenciálu narušení nezávislosti jednání provozovatelů distribučních soustav, zejména v rámci koncernu. Jednak bude nově posílen význam vnitropodnikového **programu rovného zacházení**, a doplněn o povinně zřizovanou osobu **auditora programu**. Ten by měl z relativně nezávislé pozice dohlížet na provádění programu nediskriminace, a zpracovávat pro orgány státní správy v energetice výroční zprávu o přijatých opatřeních, a rovněž ji zveřejňovat. Provozovatelé distribučních soustav by také nově měli mít povinnost jednat tak, aby neuvedli v omyl jiné účastníky trhu s elektřinou, pokud jde o jejich možnou záměnu s koncernově spjatými účastníky komoditního trhu s elektřinou.

Chce-li kterýkoliv z účastníků trhu s elektřinou využívat elektroenergetické infrastruktury, je nucen se podřídit určitým pravidlům, která stanovují samotní techničtí operátoři, ovšem se souhlasem Energetického regulačního úřadu. Obdobnou povinnost pak má i operátor trhu, který vydává své obchodní podmínky. Jejich zveřejňování je pak projevem transparentnosti a výrazem záruky nediskriminace subjektů přicházejících s požadavky na využití soustav. Soubory těchto podmínek se nazývají pravidla provozování přenosové soustavy a pravidla provozování distribučních soustav, a jejich základní konstrukční prvky jsou dány zbrusu novou zvláštní

prováděcí **vyhláškou o obsahových náležitostech** takových pravidel (č. 401/2010 Sb.). Do těchto pravidel pak u technických operátorů zcela přirozeně zasahuje i problematika připojování, zejména nových zdrojů, ale i nových odběrných míst či distribučních soustav. Právě k jejímu zdárnějšímu uchopení slouží další prováděcí **vyhláška o podmínkách připojení k elektrizační soustavě** (č. 51/2006 Sb.).

Samotný trh s elektřinou je zásadně dělen na **stranu nabídky**, reprezentovanou **výrobci elektřiny a obchodníky s elektřinou**, a na **stranu poptávky**, kam v současnosti náleží svodná skupina **zákazníků** od velkoodběratelů až po domácnosti v pozici jediných účastníků trhu s elektřinou, kteří nejsou (a to zcela logicky) vybaveni licencí.

Co se týče nabídkové strany trhu, nikoliv zcela náhodou jednou z průběžných novel EZ, bylo postavení výrobců elektřiny do značné míry zrovnoprávněno s postavením obchodníků s elektřinou. Oba držitelé licencí tak fakticky mohou provozovat na zisk orientované obchodování s vyrobenou, případně nakoupenou elektřinou. Postavení výrobců je však na rozdíl od obchodníků s elektřinou poněkud složitější, protože i oni jsou do určité míry především **technickými provozovateli výroben elektřiny - elektráren**, které jsou elektricky propojeny s přenosovou či distribuční soustavou. Pro zdárné fungování tak provoz všech elektráren podléhá nejruznějším omezením, která je činí součástí jednoho funkčního systému elektrizační soustavy počínaje technickými podmínkami připojení, rámcově upravenými v již zmíněné vyhlášce o připojení, a konče povinností výrobců řídit se pokyny dispečerského řízení provozovatele té soustavy, k níž jsou připojeny. Právě poslední novela EZ s ohledem na rostoucí počet výstavby decentrálních zdrojů (především těch využívajících tzv. obnovitelné zdroje energie) počítá s tím, že všechny výroby, které nejsou až dosud vybaveny zařízením umožňujícím dispečerské řízení, toto dovybavení v zákonem určených dodatečných lhůtách provedou tak, aby elektrizační soustava byla dispečersky řádně říditelná, a trh v důsledku jemu nesprávně nastaveného technického rámce nekolaboval.

Jak již bylo vícekrát zmíněno, skupina výrobců elektřiny je v důsledku zákonné úpravy formálně strukturovaná, a v některých oblastech provádí **vyčlenění určitých druhů zvýhodňovaných výrobců elektřiny zvláštní úpravě**. Primárně je důvodem takového zvláštního zacházení především s **výrobci z obnovitelných zdrojů energie (OZE)**, případně s **výrobci elektřiny z kombinované výroby elektřiny a tepla (KVET)** a s **výrobci z druhotných zdrojů energie (DZ)** režim finanční podpory takovýchto elektráren decentrální povahy, který do našeho právního řádu „propadl“ právě regulací výše popisovaným evropským právem. S ohledem na tuto specifickou přístupu k podpoře decentralizace výroby základny při zacházení se zdroji OZE, KVET a DZ by bylo vhodné, aby EZ zvláštnosti této úpravy sám neobsahoval, a zmíněná specifika přednostního přístupu k podporovaným zdrojům výroby elektřiny vyčlenil úpravě zvláštními zákony. Tak tomu již dnes je ve vztahu k výrobcům z OZE, a zákon o podpoře obnovitelných zdrojů energie se specifickým prioritizace těchto zdrojů již dnes věnuje, byť bohužel nikoliv zcela ideálně (viz níže).

Jinak je tomu u **výrobních zdrojů typu KVET a DZ**, které jsou zatím stále podřazeny úpravě EZ, s tím že podporu výroby této energie obstarávají provozovatelé těch soustav, k nimž jsou takové zdroje připojeny. **Podpora** je uskutečňována třemi základními instrumenty – a) zajištěním přednostního připojení těchto výroben k technické infrastruktuře, b) zajištěním přednostní dopravy elektřiny přenosovou, resp. distribučními soustavami a c) výplatou finančního příspěvku k ceně elektřiny. Poslední z uvedených nástrojů zajišťuje provozovatel té elektroenergetické soustavy, k níž je příslušná výroba připojena.

Tento stav by však měl být zhojen náhradou stávajícího zákona o podpoře obnovitelných zdrojů energie, který by měl být s ohledem na pokročilou fázi legislativního procesu nové zákonné předlohy ideově nahrazen souborným zákonem o podporovaných zdrojích energie, kam by přešla vedle nové úpravy podpory výroby elektřiny z OZE (viz níže další podkapitola) i podpora KVET a DZ.

Poslední dvě oblasti, u kterých bychom se rádi krátce zastavili, je jednak **problematika smluv, resp. smluvních typů** uzavíraných mezi jednotlivými účastníky trhu s elektřinou, a jednak **problematika neoprávněných odběrů** a souvisejícího protiprávního jednání. Pro tyto dvě oblasti společně platí, že jsou pouze jakousi komplementární oblastí k jiným, stěžejnějším částem českého právního řádu.

Pro smlouvy jsou v první řadě určující velké soukromoprávní kodexy, které vynikají komplexností úpravy, zatímco jinak pravděpodobně zbytná úprava zvláštních typů smluv podle EZ rozhodně nedisponuje celistvostí, a na tyto kodexy se proto při splnění určitých podmínek také výslovně, leč nepřilíživě odkazuje. Podrobnosti k některým smluvním typům jsou však dále blíže rozváděny podle tržních specifik již výše zmíněnou prováděcí vyhláškou o Pravidlech trhu s elektřinou. Mezi výslovně vyjmenované smluvní typy pak EZ řadí především smlouvy o dodávce elektřiny (prostá i sdružená forma), smlouvy o poskytování služeb transportních (o přenosu a o distribuci elektřiny, o přeshraničním přenosu elektřiny), dále soubor smluv uzavíraných s operátorem trhu a vcelku věcně samostatně smlouva o připojení.

I na tomto místě EZ přistupuje selektivně k rozsahu obsahových náležitostí smluv pro případ, kdy je jednou ze smluvních stran zákazník. EZ po vzoru evropského úsilí o ochranu (či spíše záchranu) zákazníka (ovšem nikoliv jen v evropsky předepsané poloze domácnosti) vypočítává prostředky smluvní ochrany, které musí poskytovatel příslušné služby zákazníkovi poskytnout. Velmi mediálně vděčnou je konečně zejména otázka **neoprávněných odběrů, neoprávněné dodávky, neoprávněného přenosu a neoprávněné distribuce**. Všechny tyto nelegální aktivity jsou ze strany EZ vymezeny, následně zakázány a v konečném důsledku i sankcionovány. Způsob stanovení náhrady škody při těchto neoprávněných činnostech, zvláště není-li instalováno měřicí zařízení, a odběr je tak nutno stanovit výpočtem, stanoví prováděcí vyhláška o měření, kterou již zmiňujeme v souvislosti s měřením výše.

O energetickém zákoně po jeho stručném obsahovém představení lze konstatovat, že je z pohledu vnitrostátního relativně stabilní právní normou, která byla po dobu své stávající životnosti sice již čtrnáctkrát novelizována, většinou však v důsledku nadměrné regulační aktivity bruselských unijních institucí. To je i případ trojice novel, které na jeho text cílí v roce 2011 v souvislosti s přijetím třetího liberalizačního balíčku.

4.2. Zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů

Pevná vazba českého právního rámce podpory využívání obnovitelných zdrojů energie na **evropskou unijní legislativu** a její průběžný vývoj je prakticky vidět jak na stávající podobě zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, v platném znění (dále jen „ZOZE“), tak i na v současné době finišující podobě zcela nového zákona o podporovaných zdrojích energie („POZE“). Právě naposledy zmíněný návrh zákona prochází již pokročilým stadiem legislativního procesu, a v brzké době lze očekávat jeho přijetí a vstup v platnost a účinnost namísto ZOZE.

Náhrada stávajícího právního rámce podpory OZE je však zapříčiněna i vnitrostátními vlivy současné neuspokojivé podoby ZOZE, který se v mnohém neosvědčil a v mnohém se i přežil. Neuvěřitelný boom výstavby decentrálních zdrojů, především pak některých typů OZE (fotovoltaika, biomasa) postupně odhalil ekonomické slabiny nedokonalého systému náročné finanční podpory, ale i absentujícího obchodního modelu výkupu zdrojů, který by do podoby trhu s elektřinou vnesl **větší vliv ekonomických zákonitostí** jakožto přírodních zákonů, jež by alespoň do určité míry měly platit i pro regulovanou (podporovanou) výrobu ve zdrojích OZE, ale i v dalších podporovaných zdrojích decentrálního charakteru. Právě **ekonomika fungování tohoto systému**, zvláště v současné době krize eurozóny a napjatých státních rozpočtů členských států EU, je předpokladem **pro jeho udržitelnosti do budoucna**. Těmi jsou

především zdroje typu KVET a DZ, které jsou nepřilíživě systematicky upraveny v EZ. ZOZE nebyl tedy do kolébky dán komplexnější a především koncepční pohled na energetiku jako celek, a nebyly ani zváženy všechny důsledky jím pionýrsky zavedených institutů, zejména ve vazbě na ekonomický standard, který si Unie může dovolit.

Autoři ke zpracování následujícího textu této podkapitoly přistoupili kvůli zachování aktuálnosti výkladu tak, že souběžně popisují jednak úpravu ZOZE, a jednak se věnují i základním principům právě přijímaného nového právního rámce POZE.

ZOZE dnes představuje šestkrát novelizovaný právní předpis, jehož největší nevyváženosti byly odstraněny novelou na sklonku loňského roku. Tato poslední dílčí novela ZOZE, reagující na aktuálně ekonomicky neúnosnou tendenci výstavby společensky neúměrně náročných elektráren typu OZE, přinesla v souladu se **zákonou zásadou udržitelnosti a šetrného využívání přírodních zdrojů** (zejména zemědělského a půdního fondu, jakož i ochranu krajiny) především zásadní limit pro podporu velkým zdrojům výroby elektřiny využitím slunečního záření, pro takové elektrárny, které nejsou umístěny na střechách či obvodových zdech budov, ale ani pro takové zdroje, které nejsou připojeny do systému elektrizační soustavy a fungují jako **tzv. uzavřené či ostrovní provoz**. Naposledy uvedená změna představuje jasné přihlášení se k potřebě zachovat ekonomicky a technicky vhodnější **integrovanou systémovost elektrizační soustavy** jako jednoho funkčního celku sloužícího obecnému prospěchu. Tato úprava by měla být zachována i v nové právní úpravě POZE.

ZOZE ve svých **základních zásadách** právní úpravy směřujících k naplnění jeho účelu především zmiňuje v zájmu ochrany klimatu a ochrany životního prostředí potřebu **podpořit využití OZE, a zajistit trvalé zvyšování jejich podílu na spotřebě primárních energetických zdrojů**. Dále však ZOZE hovoří i o výše uváděné **zásadě šetrnosti a udržitelnosti rozvoje společnosti a využívání přírodních zdrojů**.

Interpretací těchto zásad lze dospět k závěru, že cílem právní úpravy je navýšení podílu výroby elektřiny z OZE s tím, že by tím však měla být zajištěna ochrana klimatu a životního prostředí jako celku a respektována zásada šetrnosti přístupu ke zdrojům a udržitelnosti rozvoje. ZOZE je tedy třeba vykládat jako předpis, který by měl podporovat výrobu elektřiny z OZE jen za takové situace, je-li to v souladu s těmito zásadami.

Jasným odrazem zvýšené míry koncepčnosti a vyváženosti ve vztahu střetu výstavby výroben OZE a veřejných zájmů na ochraně krajiny, půdy a respektování přírodních poměrů České republiky je zavedení institutu **národního akčního plánu pro energii z obnovitelných zdrojů**. Druhým zásadním instrumentem zajištění rozumného rozvoje budování nových zdrojů typu OZE je pak podřízení výroby elektřiny z OZE **zákonům nabídky a poptávky** po elektřině na trhu s elektřinou. Tyto ekonomické zákonitosti se odrážejí do konstruování podpor tak, že jako takové přísluší v úrovni reflektující momentální cenu elektřiny na referenčním tržním místě.

Samostatnou kapitolou je pak definice obnovitelného zdroje, za nějž se považují podle obou předpisů obnovitelné nefosilní přírodní zdroje energie.

Návrh POZE, podobně jako stávající zákon, považuje za obnovitelné zdroje energie energii větru, energii slunečního záření, geotermální energii, energii vody, energii půdy, energii vzduchu, energii biomasy, energii skládkového plynu, energii kalového plynu z čistíren odpadních vod a energii bioplynu. Směrnice 2009/28/ES navíc jako obnovitelný zdroj posuzuje také aero termální energii a hydrotermální energii. V návrhu zákona výslovně tyto obnovitelné zdroje energie však definovány nejsou. S uznáním venkovního vzduchu a podpovrchové vody (např. z jezer či vrtů) jako OZE, by se mohlo očekávat například propagace tepelných čerpadel, jež tyto zdroje využívají.

Hlavním účelem ZOZE je podpora využití OZE, trvalé zvyšování podílu OZE na spotřebě primárních energetických zdrojů, podpora šetrného využívání přírodních zdrojů a vytvoření podmínek pro naplnění indikativního cíle 8 % podílu OZE na hrubé spotřebě elektřiny k roku 2010. Tento cíl (v té době ještě právně nezávazný) byl stanoven dříve platnou směrnicí č. 2001/77/ES o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s

elektřinou. Sekundárními cíli nového zákona bylo přispění k diverzifikaci a decentralizaci zdrojů energie a s tím související zvýšení bezpečnosti dodávek energie. Na tento zákon pak navazuje řada prováděcích právních předpisů, které podrobnějším způsobem upravují některá ustanovení o podpoře obnovitelných zdrojů energie.

ZOZE bezesporu přispěl ke zvýšení jistoty vkládaných investičních prostředků do zařízení využívajících OZE. Na základě platné právní úpravy si výrobce může vybrat ze dvou systémů podpory. První variantou je **povinný výkup**, kde je stanovena pevná doba návratnosti po dobu ekonomické životnosti zařízení využívající OZE. Druhou možností je podpora formou **zeleného bonusu**, kdy je elektřina obchodována operátorem trhu s elektřinou na jím organizovaných trzích. Provozovatel příslušné elektrizační soustavy pak následně hradí výrobcí elektřiny z OZE cenu zeleného bonusu. Výkupní ceny a zelené bonusy jsou stanoveny **diferencovaně pro různé kategorie OZE**, a to vzhledem k rozdílným investičním a provozním nákladům pro jejich jednotlivé typy. Podpora je stanovena **cenovými rozhodnutími** (formou vyhlášky) ERÚ, která jsou zveřejňována v **Energetickém regulačním věstníku ERÚ**. Za klíčová lze považovat ta ustanovení ZOZE, na základě kterých mají výrobci elektřiny z OZE za pevně daných podmínek **právo na přednostní připojení zařízení** využívající tyto zdroje energie k příslušné elektrizační soustavě za účelem přenosu nebo distribuce elektřiny.

V oblasti OZE **vykonává státní správu MPO a ERÚ**. MPO vydává státní energetickou koncepci, a má ve své kompetenci řadu vyhlášek k provedení ZOZE. Společně s MZP dále předkládá vládě každoroční zprávu o analýze pokroku dosaženého v oblasti OZE. Zcela zásadní postavení z hlediska nastaveného systému podpory pro OZE má **ERÚ, který stanovuje výši výkupních cen a zelených bonusů**. Tento úřad je tak odpovědný i za určitou predikci vývoje nákladů pro jednotlivé druhy OZE. ERÚ dále rozhoduje o udělení, změně nebo zrušení licence na výrobu elektřiny z OZE. Nezanedbatelnou úlohu má také **SEI, která kontroluje dodržování právních předpisů v této oblasti** a ukládá, vybírá a vymáhá pokuty.

ZOZE bezesporu nastartoval v České republice růst energie z OZE, nastavil dostatečné investiční stimuly, které motivovaly výrobce investovat do energie z těchto zdrojů. V posledních letech však došlo k **vysokému snížení investičních nákladů na zařízení využívající solární energie**, což mělo za následek, že solární energie byla až příliš zvýhodněna a dala prostor pro spekulativní a neekonomický rozvoj této energie v České republice. **Obchodní model nastavený ZOZE nedokázal na tento nečekaný růst reagovat**.

Nový POZE tak přináší řadu regulativních opatření, která korigují nevyváženou podporu pro energii ze slunečního záření. Současně představuje zcela přepracovaný obchodní model, který by měl zajistit udržitelný a spravedlivý vývoj všech obnovitelných zdrojů energie na území České republiky. Do návrhu nového zákona je již promítnuta řada institutů, kterými byl současný ZOZE již novelizován, a to právě z toho důvodu, aby komplexněji reagoval na nepřiměřeně výhodný nastavený systém podpory pro energii ze slunečního záření.

První z významnějších novel, o kterých se zmíníme, byla provedena v dubnu roku 2010. Na základě této novely může ERÚ povinné výkupní ceny OZE **snížit o více než pět procent**, pokud je u některých z těchto zdrojů návratnost investice kratší než jedenáct let. Tato novela primárně reagovala na zvyšující se nepoměr mezi snižujícími se investičními náklady na instalaci fotovoltaických panelů a výkupními cenami stanovenými ERÚ. Poprvé ERÚ postupoval podle nové právní úpravy při stanovení výkupních cen pro zdroje uváděné do provozu v roce 2011.

V případě slunečních elektráren naprostá většina instalovaného výkonu pochází z panelů, umístěných na půdě zemědělského půdního fondu. Záměr šetrného využívání přírodních zdrojů se tak střetává se zájmy podnikatelskými naprosto nevyváženě. V původním znění návrhu POZE tak bylo uvedeno, že podpora se nevztahuje na výrobu elektřiny ve výrobně elektřiny využívající energii slunečního záření, pro jejíž vznik došlo k odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu nebo k odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesa. Upravený návrh zákona tak tuto situaci reflektuje a řeší ji pozitivním vymezením pro výstavbu elektráren využívajících

slunečního záření **s omezením pouze na střešní konstrukce, obvodové zdi budovy**. Změna současného ZOZE byla provedena již 3. listopadu 2010, a významně tak zasáhla do systému podpory právě pro energii ze slunečního záření. Stanovila, že **v případě elektřiny vyrobené využitím energie slunečního záření se podpora vztahuje pouze na elektřinu vyrobenou ve výrobně elektřiny s instalovaným výkonem výroby do 30 kWp, která je umístěna na střešní konstrukci**, nebo na obvodové zdi jedné budovy spojené se zemí pevným základem evidované v katastru. Právo na podporu výroby elektřiny ze zdrojů využívajících energii slunečního záření připojených do přenosové nebo distribuční soustavy vzniklé podle dosavadních právních předpisů však zůstalo zachováno. U solárních elektráren se tak bude podpora nově vztahovat pouze na výroby elektřiny umístěné na střešní konstrukci nebo na obvodové zdi budovy. Podpora se tak naopak nebude vztahovat na výroby využívající fotovoltaické či solární panely, které budou umístěny na orné půdě zemědělského půdního fondu a půdě lesního půdního fondu. Tato úprava tak zamezuje nežádoucí výstavbě na řadě dalších území, která nejsou uvedeny v zemědělském půdním fondu nebo v „pozemcích určených k plnění funkcí lesa“ a jeho odnětí. Tento vývoj právní úpravy tak **směřuje výstavbu těchto panelů spíše k jejich decentralizaci a dekoncentraci a podporuje rozvoj menších slunečních elektráren**.

Vláda pak na svém zasedání v říjnu roku 2011 v reakci na nevyvážený systém podpory pro energii ze solárního záření schválila postup proti zvyšování cen elektřiny. Primárním nástrojem se mělo stát zavedení **srážkové daně z poskytnutých podpor pro fotovoltaické/solární elektrárny** (dále jen „solární elektrárny“) a zvýšení poplatku za vynětí půdy ze zemědělského půdního fondu tam, kde jsou solární elektrárny budovány. V důsledku tohoto rozhodnutí tak byla koncem roku 2010 přijata zatím poslední novela ZOZE, která zavedla velmi diskutabilní institut odvodu za elektřinu ze slunečního záření. **Poplatníkem tohoto odvodu je přímo výrobce, pokud vyrábí elektřinu ze slunečního záření**, a sazba odvodu ze základu odvodu činí v případě hrazení **formou výkupní ceny 26 %** a v případě **zeleného bonusu 28 %**. Od tohoto odvodu je pak osvobozena elektřina vyrobená ze slunečního záření ve výrobně elektřiny s instalovaným výkonem výroby do 30 kW, která je umístěna na střešní konstrukci, nebo na obvodové zdi jedné budovy spojené se zemí pevným základem evidované v katastru nemovitostí České republiky. I tato ustanovení jsou samozřejmě součástí navrhovaného POZE.

Touto dílčí novelou byla vyvolána doslova bouře mezi majiteli solárních elektráren a investory v této oblasti. Podle původního znění zákona totiž měli mít výkupní cenu elektřiny garantovanou po dobu 15 let, a to v takové výši, jaká platila v roce, kdy byla elektrárna uvedena do provozu. Zdaněním solárních elektráren však dle jejich názoru tento příjem klesá a výrazně se prodlužuje návratnost jejich investic. Majitelé solárních elektráren se tak veřejně obrátili na Ústavní soud České republiky z toho důvodu, že jsou tyto ustanovení v rozporu s ústavním pořádkem, a že by je měl Ústavní soud ČR zrušit.

Jak již jsme zmínili výše, vládní návrh POZE je postaven na koncepčně zcela odlišném přístupu než stávající ZOZE. Podle Směrnice 2009/28/ES, zákonodárce zvolil přístup, že **závazný národní cíl 13 % pro Českou republiku** implementoval do POZE, přičemž **nad rámec této hodnoty již v souladu s textem směrnice nemusí být zařízení pro výrobu energie z OZE podporována ani připojována**. Zatímco stávající POZE hovoří o potřebě zajistit trvalé zvyšování podílu obnovitelných zdrojů, návrh nového zákona volí již environmentálně vyváženější přístup, když hovoří už pouze o potřebě zajistit takovou podporu obnovitelných zdrojů, která umožní dosažení stanovených cílů. POZE tak vzhledem k současné situaci v České republice primárně **akcentuje udržitelný a pro ekonomiku a společnost přijatelný vývoj OZE**. Cílem připravovaného zákona však **zůstává dosažení závazného cíle ve výši podílu 13% na hrubé konečné spotřebě energie** v České republice do roku 2020 a splnění vytyčeného závazného cíle stanoveného Směrnicí 2009/28/ES.

Návrh nového zákona pak v souladu s evropskou politikou energetické efektivity podporuje pouze elektřinu vyrobenou ve výrobních elektřinových zdrojích OZE, které **splňují minimální účinnost užití energie**. Tato minimální účinnost by měla být stanovena v prováděcím právním předpise. Toto ustanovení by mělo klást důraz na to, aby nové výrobní elektřiny z OZE byly vybaveny dostatečně technicky účinnými a energeticky efektivními zařízeními.

Stejně jako v ZOZE je v návrhu zákona ustanovena povinnost pro provozovatele přenosové soustavy, a provozovatele distribučních soustav přednostně připojit k elektrizační soustavě výroby OZE, druhotných zdrojů a kombinované výroby. Tato povinnost přednostního připojení je však možná pouze za předpokladu, že **nedojde k narušení spolehlivosti a bezpečnosti provozu elektrizační soustavy, naplní se opatření stanovená Národním akčním plánem, a splní se podmínky připojení a dopravy elektřiny** stanovené EZ. Jak již bylo zmíněno výše, v této oblasti je návrh zákona odlišný od současné právní úpravy a je koncipován tak, aby podpora výroby energie z OZE byla garantována pouze do doby jejich konkurenceschopnosti na příslušném trhu s energií. Podpora je dále koncipována s ohledem na přiměřené ekonomické dopady na konečné spotřebitele energií.

Návrh POZE nově zařazuje ustanovení, které se týká **vypracování, aktualizace a použití Národního akčního plánu pro využití energie z OZE** (v souladu se směrnicí 2009/28/ES). Tento samostatný právní instrument je velice úzce svázán s POZE, a dá se považovat za jedno z nejprogresivnějších ustanovení celého návrhu zákona.

Za zpracování Národního akčního plánu je primárně odpovědné MPO, které Návrh národního akčního plánu pro Českou republiku vypracovalo již v červenci roku 2010. V srpnu téhož roku byl pak Národní akční plán schválen vládou. Forma a struktura předloženého Národního akčního plánu Českou republiku pro energii z obnovitelných zdrojů energie je závazně daná **rozhodnutím Komise 2009/548/ES, kterým se stanoví vzor pro národní akční plány pro energii z obnovitelných zdrojů na základě Směrnice 2009/28/ES**.

Národní akční plán by na základě návrhu zákona měl vycházet ze Státní energetické koncepce, a měl by reflektovat postupné zvyšování energetické účinnosti a úspor energie. Dále by měl posuzovat nezbytnost budování nové energetické infrastruktury, která je rozhodná pro integraci OZE do elektrizačních soustav. Národní akční plán však není postaven pouze na možných nebo teoretických potenciálech jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů, ale snaží se spíše reflektovat aktuální situaci v České republice z hlediska ekonomického, ekologického a technického.

Zpracovaný Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů **navrhuje cíl podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie ve výši 13,5 %** a splnění cíle podílu energie z OZE na hrubé konečné spotřebě **v dopravě ve výši 10,8 %**. Lehce tak překračuje hodnoty, které jsou pro Českou republiku závazně vymezené ve směrnici 2009/28/ES. Tyto hodnoty především vycházejí ze současných a připravovaných reálných projektů a z očekávané reálné predikce budoucího vývoje dané statistickým sledováním trendů s případným zohledněním dotační politiky. V případě solárních a větrných elektráren (nestabilních zdrojů energie, které jsou závislé na klimatických podmínkách) je dále požadavek připravovaných projektů konfrontován s požadavky na bezpečnost a spolehlivost elektrizační soustavy.

Národní akční plán a jeho naplňování by dle POZE mělo **MPO vyhodnocovat nejméně jedenkrát za 2 roky**, o výsledcích informovat vládu a předkládat případné návrhy na aktualizaci. Na základě tohoto průběžného hodnocení a aktualizace bude možné případně modifikovat také zmíněný cíl 13,5% podílu energie z OZE na hrubé konečné spotřebě energie s tím, že minimálním cílem samozřejmě zůstává hladina 13%.

Za klíčové lze považovat rovněž ustanovení, které **váže podporu pro OZE právě na hodnoty stanovené Národním akčním plánem**. Návrh stanoví, že v případě, že by pro daný druh OZE, s výjimkou biomasy, bylo k 30. dubnu daného roku dosaženo hodnoty

předpokládaného instalovaného výkonu stanoveného v Národním akčním plánu vydáním licencí na výrobu elektřiny, ERÚ by neměl pro výrobní elektřiny uvedené do provozu od 1. ledna následujícího roku stanovit pro tento rok podporu. To znamená, že v případě, že pro daný druh OZE již bylo dosaženo hodnoty předpokládané výroby stanovené v Národním akčním plánu, nemusí již být pro tento druh předvídána podpora na další rok.

POZE zachovává výše zmíněné dvě formy podpory-zelené bonusy a povinný výkup. Revoluční je však v tom směru, že zaměňuje stávající obchodní model výkupu elektřiny z OZE ze strany provozovatelů distribučních soustav, resp. provozovatele přenosové soustavy, jako vykupujících, a problematiku obchodování s elektřinou tak správně vrací do portfolia podnikání výrobců a obchodníků s elektřinou s tím, že nejméně predikovatelné zdroje mají mít výkup zajištěn ze strany **povinně vykupujícího obchodníka**.

Stejně jako v ZOZE je navrhována možnost změnit formu podpory vždy k 1. lednu. Návrh zákona na druhou stranu nově zavádí **měsíční a hodinový zelený bonus** (ZOZE upravuje v současné době pouze **roční zelený bonus**), který hradí výrobci elektřiny obchodník, jenž od něho elektřinu vykoupil. V případě, že elektřinu spotřeboval sám výrobce, hradí mu zelený bonus přímo operátor trhu, a to za veškerou elektřinu získanou z OZE, z druhotných zdrojů nebo z KVET. POZE dále v některých případech pro určité zdroje způsob podpory předepisuje. Příkladně můžeme uvést výrobce elektřiny, jehož zařízení využívá OZE, a má instalovaný výkon vyšší než 1 MW, nebo se jedná o větrnou nebo solární elektrárnu s výkonem nad 100 kW, ten může využít pouze hodinového zeleného bonusu. Volbu mezi zeleným bonusem ročním, nebo měsíčním, nebo hodinovým lze uskutečnit pouze k 1. lednu každého roku, a vyúčtování je následně svěřeno operátorovi trhu s elektřinou. **Obchodník s elektřinou je pak tou osobou, která musí elektřinu vyrobenou využitím OZE na žádost výrobce vykoupit**. POZE také vyžaduje, aby obchodníkovi bylo přiděleno vymezené území, na němž elektřinu z výroben využívajících OZE vykupuje za státem regulované výkupní ceny.

4.3. Zákon o hospodaření energií

V této podkapitole se zaměříme na základní instrumenty třetího ze základních energetických zákonů, a to na **zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií, v platném znění** (dále též „zákon o hospodaření energií“). V České republice nebyla před vydáním tohoto zákona ve srovnání s vyspělými zeměmi věnována problematice energetických úspor příliš velká pozornost, a zákon tak v tomto směru znamenal poměrně pozitivní obrát. Hlavním impulsem pro vydání tohoto zákona byla **nutnost implementovat řadu evropských směrnic Evropského parlamentu a Rady**, které mají primárně za cíl zvýšení hospodárnosti užití energie. Vzhledem k úzké provázanosti všech tří energetických zákonů je nutné vnímat tento zákon v úzké souvislosti s EZ i ZOZE (případně POZE).

Hlavním účelem zákona je **zvýšení energetické účinnosti při výrobě, přenosu, přepravě, distribuci, rozvodu i spotřebě energie** (včetně souvisejících činností). Zákon tak upravuje řadu opatření pro zvyšování hospodárnosti užití energie a povinnosti fyzických a právnických osob při nakládání s energií. Poměrně značný prostor zákon věnuje také koncepčním nástrojům v oblasti energetiky, zejména pravidlům pro tvorbu státní a územní energetické koncepce. Relativně samostatnou část zákona pak tvoří požadavky na štítkování a ekodesign energetických spotřebičů. Zákon si tak klade poměrně ambiciózní cíl přispět k šetrnému využívání přírodních zdrojů a ochraně životního prostředí tím, že usiluje zejména o **zvýšování hospodárnosti užití energie, o konkurenceschopnost, o spolehlivost při zásobování energií**, a přispívá též k **trvale udržitelnému rozvoji společnosti**.

Zákon se poměrně obsáhle věnuje problematice energetické účinnosti v budovách, které reflektují požadavky Unie v oblasti energetické náročnosti budov. Stavebníkům i vlastníkům

budov je dána řada povinností, které se týkají **plnění požadavků na energetickou náročnost budov**. Zákon zavádí **institůt energetického průkazu budovy**, kterým stavebník, vlastník budovy, nebo společenství vlastníků jednotek prokazuje stanovené požadavky, a který musí být přiložen při dokazování dodržení obecných technických požadavků na výstavbu. Tento průkaz nesmí být starší než 10 let, a je součástí dokumentace při výstavbě nových budov i při větších změnách budov již dokončených. Průkaz má grafickou i písemnou podobu a musí splňovat stanovené náležitosti dané jak zákonem, tak **vyhláškou č. 148/2007 Sb. o energetické náročnosti budov**. Vyhláška dále obsahuje i řadu porovnávacích ukazatelů, výpočtovou metodu stanovení energetické náročnosti budov a způsob využití již zpracovaných energetických auditů. Významnou povinnost zákon stanoví pro nové provozovatele budov využívaných pro účely školství, zdravotnictví, kultury, obchodu, sportu, ubytovacích a stravovacích služeb, zákaznických středisek odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací a veřejné správy o celkové podlahové ploše nad 1000 m². Ti musí umístit průkaz (resp. grafickou podobu průkazu) na veřejně přístupném místě v budově.

Zákon o hospodaření energií se okrajově věnuje také kombinované výrobě elektřiny a tepla. Základní úprava podpory pro tento druh energie je v současné době upravena v EZ, nicméně jak již jsme zmínili výše, v budoucnu by měla být upravena v POZE. V zákoně je zakotvena povinnost pro výrobce tepelné energie a elektřiny při výstavbě nových či změně již dokončených zdrojů energie provést tzv. energetický audit. Ten je vykonáván mimo jiné za účelem posouzení možnosti zavedení technologie kombinované výroby energie a tepla. Pokud se výrobce pro tuto variantu rozhodne, musí však bez výjimky dodržovat také pravidla pro navrhování zařízení a účinnost užití energie.

Zákon dále stanoví řadu **povinností při štítkování energetických spotřebičů** (opět z důvodu implementace relevantních evropských směrnic). Vymezuje povinnost pro výrobce nebo dovozce některých hromadně vyráběných energetických spotřebičů před uvedením na trh vybavit tyto spotřebiče energetickými štítky (a to pravdivě a v českém jazyce). Seznam těchto energetických spotřebičů stanoví **vyhláška č. 442/2004 Sb. MPO, která stanoví podrobnosti označování energetických spotřebičů energetickými štítky a zpracování technické dokumentace, jakož i minimální účinnost užití energie pro elektrické spotřebiče uváděné na trh** (dle vyhlášky mezi tyto spotřebiče patří např. automatické pračky, elektrické chladničky a mrazničky, elektrické trouby, zdroje světla nebo klimatizační jednotky). Štítky by měly obsahovat zejména údaje o měrném ukazateli spotřeby energie spotřebiče, údaje o energetické účinnosti spotřebiče nebo údaje o možných negativních vlivech provozu a likvidace spotřebiče na životní prostředí a na zdraví osob.

Po zhodnocení výše uvedeného, tak není těžké dovodit, že prodejci těchto vybraných energetických spotřebičů nesmí bez energetických štítků tyto spotřebiče nabízet k prodeji. K energetickým spotřebičům musí tuzemský výrobce nebo dovozce dále **zpracovat technickou dokumentaci**, která musí mimo jiného obsahovat všeobecnou charakteristiku výrobku a výsledky měření energetické spotřeby a účinnosti prováděných podle evropských norem. Pozitivním dopadem tohoto již poměrně zaběhlého systému štítkování energetických spotřebičů je, že se již příliš nevyskytují energetické spotřebiče nižších energetických tříd. Návrh novely zákona je pak v této oblasti koncipován tak, aby získání přesných, věcných a srovnatelných informací o specifické spotřebě energie výrobků spojených se spotřebou energie ovlivnilo konečného uživatele výrobku v tom smyslu, že při výběru dá přednost výrobkům s nižší spotřebou energie. Výrobci by tak měli být nuceni k opatřením ke snížení spotřeby energie a jiných hlavních zdrojů u výrobků, které vyrábějí.

Další oblastí, kterou zákon upravuje v důsledku implementace evropských direktiv, je tzv. **ekodesign energetických spotřebičů**. Ekodesign je postup, který se zabývá navrhováním (designem) výrobků tak, aby byly zohledněny i dopady těchto výrobků na životní prostředí. Hlavní cílem ekodesignu je tak **navrhnout výrobek s vlastnostmi a funkcemi příznivými z hlediska udržitelného rozvoje**. Ekodesign výrobků je tak jedním z důležitých faktorů strategie

Unie pro integrovanou výrobovou politiku. Mohl by optimalizovat vliv výrobků na životní prostředí při současném zachování jejich funkčních vlastností. Zákon obsahuje klíčovou povinnost opatřit vybrané energetické spotřebiče před uvedením na trh nebo do provozu **označením CE** a dále vydat **prohlášení o shodě**, které deklaruje splnění požadavků na ekodesign stanovených prováděcími právními předpisy. Tato povinnost je stanovená nejen pro výrobce, ale také pro dovozce vybraných energetických spotřebičů. Aby úprava nebyla příliš rigidní, nevztahují se požadavky na ekodesign např. na energetické spotřebiče vystavené na veletrzích, výstavách nebo předváděcích akcích, pokud jsou opatřeny oznámením, že nesmějí být uváděny na trh nebo do provozu na území Unie.

Návrh novely zákona je v této oblasti podle požadavků nové směrnice 2009/125/ES konstruován tak, aby u určených výrobků spojených se spotřebou energie došlo ke značnému zlepšení s cílem snížení dopadů na životní prostředí a dosažení úspor energie. Okruh výrobků, které splňují požadavky na ekodesign, a nesou tak označení CE, by již neměl zahrnovat pouze energetické spotřebiče, ale i řadu dalších výrobků, u kterých je spotřeba energie relevantní. Dále je navrhována řada ustanovení k účinnému **dohledu a kontrole nad trhem prováděné SEI** tak, aby byl snížen dopad regulovaných výrobků spojených se spotřebou energie na životní prostředí. SEI by byla oprávněna ukládat nezbytná opatření včetně nařízení omezení, nebo zákazu uvádění výrobku spojeného se spotřebou energie na trh, nebo do provozu do doby, než jsou zajištěny všechny požadavky, nebo nařízeno jeho stažení z trhu. Tyto aspekty jsou také nově zajištěny příslušnou úpravou sankčních ustanovení v návrhu novely zákona.

Zákon dále vytváří **institůt energetického auditu** a reguluje postavení **energetického auditora**. Energetický audit je soubor činností, které provádí energetický auditor za účelem vypracování informačního dokumentu o stavu budovy, způsobu využívání energie a hospodaření s energií v budovách a energetickém hospodářství. Energetický audit současně zahrnuje návrh opatření, které je potřeba učinit k dosažení požadovaných energetických úspor. Podrobnější rámec pak obsahuje **vyhláška č. 213/2001 Sb. kterou se vydávají podrobnosti náležitostí energetického auditu**. Energetický audit musí dle platné právní úpravy obsahovat zhodnocení současného stavu budovy a energetického hospodářství, výši technicky dosažitelných energetických úspor, návrhy variant energetických úspor a zdůvodnění doporučení dané varianty včetně ekonomického vyhodnocení, posouzení využití obnovitelných zdrojů energie pro předmět energetického auditu včetně ekonomického hodnocení a závěrečný posudek energetického auditora. Cílem energetického auditu je tak zhodnocení současného stavu a definování následných variant opatření k realizaci energetických úspor, a to jak z **hlediska energetického, ekonomického, tak environmentálního**.

Výše uvedené instrumenty v oblasti energetických úspor by tak měly přímo i nepřímo podpořit energeticky účinné využívání vybraných výrobků, a přispět i k celkovému cíli ČR zvýšit energetickou účinnost. Působením samotných tržních sil totiž bezesporu k prosazení racionálního využívání energie nedojde.

Již výše zmíněné koncepční nástroje upravuje zákon o hospodaření energií v hlavě druhé. Mezi nejdůležitější z těchto nástrojů patří bezesporu **Státní energetická koncepce**, která je strategickým dokumentem pro celé území ČR s výhledem na 30 let, vyjadřující cíle státu v energetickém hospodářství v souladu s potřebami hospodářského a společenského rozvoje. Naplňování Státní energetické koncepce vyhodnocuje MPO nejméně jedenkrát za dva roky, a o výsledcích vyhodnocení informuje vládu. V době psaní této publikace je tento dokument představován státní energetickou koncepcí, schválenou vládou v březnu roku 2004. Koncepce **definuje priority a cíle České republiky v energetickém sektoru a popisuje konkrétní realizační nástroje energetické politiky státu** včetně střednědobého výhledu do budoucna. Vzhledem k dynamickému vývoji na poli energetiky v poslední době se však ukazuje jako nezbytné energetickou koncepcí přerpracovat. Již delší dobu je tak v jednání návrh aktualizace státní energetické koncepce a lze očekávat, že bude přijata v druhé polovině roku 2011. Za hlavní problém při diskusích o aktualizaci energetické koncepce lze považovat určení prvotního

typu zdroje energie vyrábějícího dostatečně bezpečně, ekologicky i ekonomicky podstatnou část elektrické energie (v praxi to znamená nastavení poměru mezi uhlím, jadernou energií a OZE za současného zajištění bezpečnosti dodávek energie).

Význam státní energetické koncepce podtrhuje i institut **územní energetické koncepce**, která z ní vychází, a obsahuje cíle a principy řešení energetického hospodářství na úrovni krajů a statutárních měst. Územní energetické koncepce se vytvářejí na období 20 let, a měly by být se státní energetickou koncepcí v souladu. Územní energetická koncepce obsahuje mimo jiné rozbor trendů vývoje poptávky po energii, hodnocení využitelnosti OZE či posouzení vlivů na životní prostředí, a je nadto závazným podkladem pro územní plánování.

Dalším z řady koncepčních nástrojů je pak **Státní program na podporu úspor energie a využití OZE**, který lze považovat za nástroj na podporu opatření ke zvyšování účinnosti užití energie, snižování energetické náročnosti a využití jejich obnovitelných a druhotných zdrojů v souladu se schválenou státní energetickou koncepcí a zásadami udržitelného rozvoje. Tento program zpracovává na období jednoho roku MPO v dohodě s MŽP, a předkládá jej ke schválení vládě.

5. Účastníci trhu s elektřinou a jejich role

Autoři: Ing. Pavel Šolc, Ing. Zdeněk Fousek

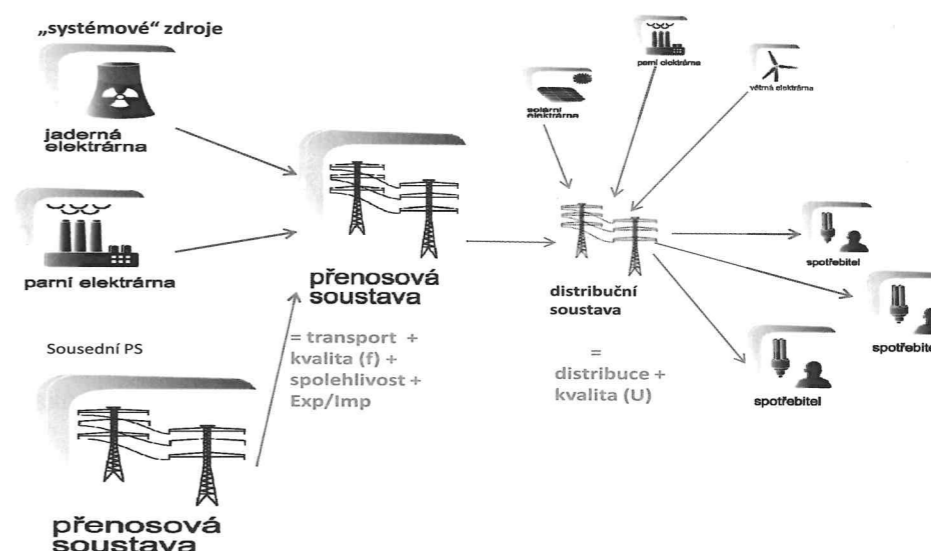
Základním modelem trhu s elektřinou je v ČR i v celé EU princip regulovaného přístupu k sítím (Regulated Third Party Acces, rTPA), legislativně ukotvený Směrnicí pro vnitřní trh s elektřinou v EU č. 2009/72/ES. Tento základní princip je také rozpracován v navazující české legislativě, jejíž páteř tvoří Energetický zákon a Vyhláška o pravidlech trhu s elektřinou.

Z hlediska fyzické dodávky je elektřina od výrobce přepravována přes přenosovou síť (do které jsou připojeny velké elektrárny většinou nad 200 MW výkonu) a dále přes distribuční síť do zařízení spotřebitele.

Úkolem přenosové sítě je dálková přeprava elektřiny z míst výroby (v minulosti koncentrované do velkých elektráren v blízkosti dolů nebo na vodních dílech) do míst koncentrované spotřeby v průmyslových aglomeracích. Zajišťuje vícenásobné propojení těchto míst tak, aby výpadkem jednoho vedení nedošlo k přerušení dodávky do žádné oblasti. Přenosová síť má páteřní charakter a propojuje hlavní uzly území či státu. Do přenosové sítě jsou připojeny velké elektrárny, a mohou být přímo připojeni i velmi velcí průmysloví odběratelé (např. velké ocelárny, či doly). Je to však spíše výjimkou. Přenosová soustava je propojena se sousedními přenosovými soustavami, a je řízena jako jeden celek. Na úrovni přenosové soustavy je řízena rovnováha zdrojů a spotřeby a toky v sítích, a zajišťována systémová frekvence a napětí v uzlech PS).

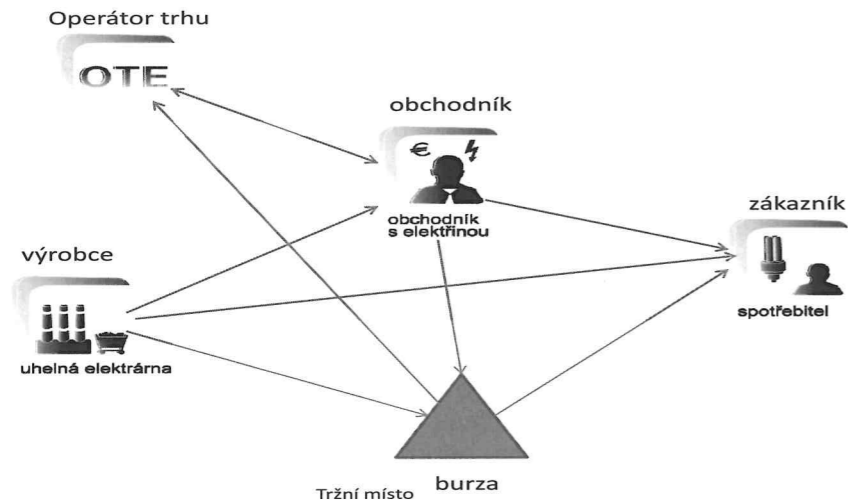
Distribuční soustava má obvykle paprskovitý charakter, vychází z míst napojení na přenosovou síť, a jejím úkolem je rozvádět (distribuuovat) elektřinu z přenosové sítě ke spotřebitelům. Do distribuční sítě jsou připojeny i menší elektrárny. Na úrovni distribuční soustavy jsou řízeny toky v sítích a zajišťovány lokální parametry kvality (zejm. napětí).

Fyzický tok elektřiny lze tedy popsat poměrně jednoduše takto:

Obr. 5.1. Role při fyzické dodávce elektřiny

Z hlediska obchodních vztahů jsou základními rolí výrobce a spotřebitel. Jako u všech druhů zboží vstupuje do hry jako zprostředkovatel obchodník (s elektřinou), jehož úkolem je koncentrovat poptávku od množství konečných spotřebitelů a nabídku od množství výrobců.

Obr. 5.2. Základní role při obchodních vztazích v dodávce elektřiny

Přímý vztah mezi výrobcem a zákazníkem je samozřejmě možný, ale má smysl pouze pro dlouhodobé dodávky mezi větším výrobcem a velkým spotřebitelem a není příliš obvyklý. U velkých výrobců se vyplatí zřídit si specializovaný subjekt na obchodování s vlastní elektřinou spolu s ostatními obchodními operacemi na trhu. Obdobně u velkých spotřebitelů se často vytváří obchodní subjekt, který zajišťuje co nejefektivnější nákup, a obvykle vystupuje aktivně v dalších transakcích na trhu.

Podobně jako u řady komodit existuje i tržní místo (burza), na kterém se střetává poptávka a nabídka, a probíhají organizované obchody (viz. Kap. 7).

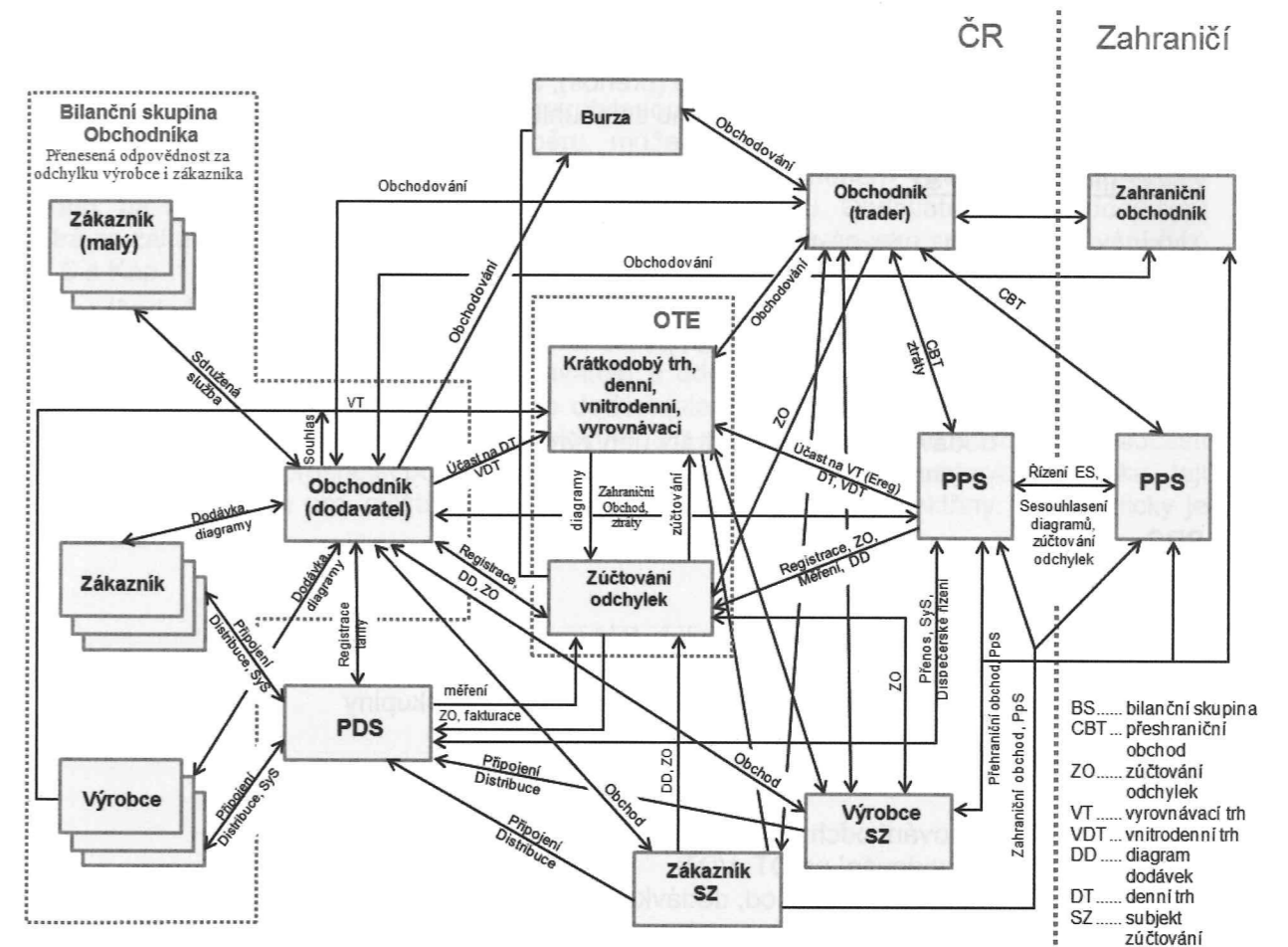
Významnou úlohu hraje operátor trhu, který zajišťuje registraci účastníků trhu a zúčtování odchylek skutečné a sjednané dodávky (v Kap. 11).

Na trhu s elektřinou založeném na principu TPA si zákazník (spotřebitel) sjednává dodávku elektřiny s dodavatelem (výrobcem nebo obchodníkem). Zákazník má právo vybrat si svého dodavatele (případně více dodavatelů současně), ale stejně tak i dodavatel má právo vybrat si svého zákazníka. Dopravu elektřiny jim povinně zajišťuje provozovatel distribuční sítě (PDS), ke které je zákazník připojen, a to za tarify stanovené regulátorem (ERÚ). Dopravu a připojení k síti si zákazník sjednává buď sám přímo s distributorem, nebo prostřednictvím obchodníka, od kterého odebírá elektřinu. Provozovatel přenosové soustavy poskytuje své služby (tedy dálkovou přepravu elektřiny a systémové služby – viz Kap. 10) subjektům připojeným do jeho sítě, tedy velkým výrobcům a distributorům (resp. jejich prostřednictvím zákazníkům). Ceny samotné elektřiny jsou stanoveny dohodou mezi zákazníkem a dodavatelem, případně na organizovaném trhu transparentním výpočtem.

Výroba, obchod a dodávka elektřiny jsou plně tržními činnostmi, u kterých se cena tvoří na trhu, neboť existuje mnoho konkurentů jak mezi výrobci, tak mezi obchodníky a dodavateli. Jinak je tomu u provozovatelů sítí, kteří jsou vždy monopolními poskytovateli služeb, a jejich ceny i podmínky dodávky služeb jsou státem regulovány. Hovoříme tedy o neregulované části

trhu (výroba, obchod, dodávka) a o regulované části trhu (přenosové služby, distribuční služby a systémové služby zajišťující spolehlivost a rovnováhu výroby a spotřeby). Obchodníci se ještě dělí na ty, kteří dodávají konečným zákazníkům na tzv. maloobchodním trhu (dodavatel) a na čisté obchodníky (trader), kteří pouze obchodují s elektřinou velkoobchodně (viz Kap. 6).

Přehled o účastnících a jejich vztazích poskytuje následující obrázek:

Obr. 5.3. Model rolí a vazeb na trhu s elektřinou

Vazby jsou popsány i v následujícím výčtu s vyznačením těch, které jsou povinné k danému účastníkovi (červeně), a těch které jsou dobrovolné (ostatní):

Zákazník - Sdružená dodávka (DTTO výrobce)

- **Obchodník** (jen jeden) - smlouva o sdružené dodávce, vyřizuje distribuci s PDS, dopovídá za odchylky)
- **PDS** - (jen v případě nových odběrů smlouva o připojení)

Zákazník (výrobce)

- **Obchodník** - dodávky elektřiny (může být i více obchodníků s tím, že jeden má odpovědnost za odchylku)
- **PDS (PPS)** - připojení, distribuce (přenos), SyS
- **OTE** - účast na vyrovnávacím trhu se souhlasem Obchodníka (dodavatele)

Zákazník (výrobce) SZ

- **PDS (PPS)** - připojení, distribuce (přenos), SyS
- **OTE** - registrace, diagram dodávek, zúčtování odchylek
- **Obchodník** - (dodavatel i trader - může být více) - dodávka elektřiny (obchod)
- **OTE** - Obchodování na DT, VDT, VT
- **PPS** - Přeshraniční obchod
- **PPS** - Podpůrné služby (PpS)
- **PPS** - dodávka elektřiny na ztráty (jen výrobce)
- **Burza** - obchod s elektřinou

PDS

- **PPS** - přenos, SyS
- **OTE** - měření, zúčtování odchylek, fakturace
- **Zákazník / výrobce** - připojení do DS - připojení, distribuce, dispečerské řízení
- **Obchodník** - dodávka na ztráty, registrace Bilanční skupiny

Obchodník (trader)

- **OTE** - zúčtování odchylek
- **OTE** - obchodování na DT, VDT
- **PPS** - přeshraniční obchod, dodávka elektřiny na ztráty
- **PDS** - dodávka elektřiny na ztráty
- **Obchodník (trader i dodavatel)** - obchod s elektřinou
- **Burza** - obchodování na burze
- **Výrobce SZ / zákazník SZ** - dodávka elektřiny

PPS

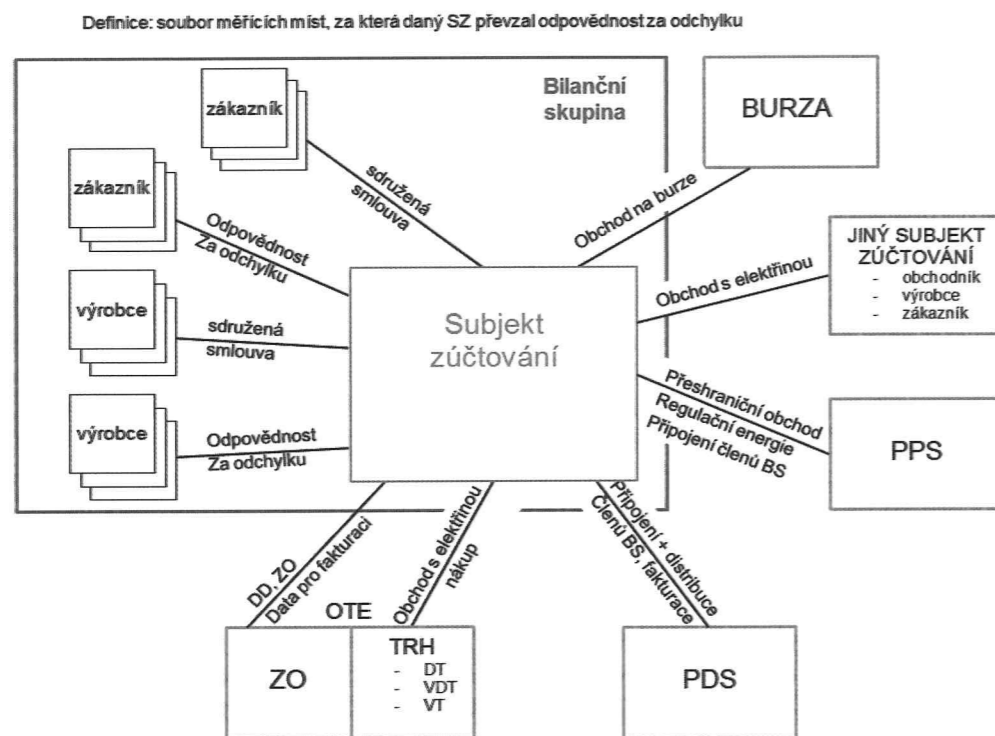
- **Výrobce / zákazník** - Připojení do PS - přenos, PpS, dispečerské řízení
- **OTE** - registrace, zúčtování odchylek, měření, nákup na VT
- **PDS** - Připojení, přenos, SyS, dispečerské řízení
- **PPS (zahraničí)** - koordinace sesouhlasení diagramů, zúčtování odchylek
- **Obchodník (trader, dodavatel)** - přeshraniční přenos, nákup na ztráty
- **Výrobce / zákazník** - PpS, přeshraniční přenos
- **Burza** - nákup na ztráty
- **OTE** - nákup na ztráty

OTE

- Burza
- PPS
- PDS
- Výrobce (SZ), Zákazník (SZ)
- Obchodník (dodavatel)
- Obchodník (trader)

Úlohou dodavatele je koncentrovat rozptýlenou poptávku menších spotřebitelů. Protože každý z nich má jiný časový průběh odběru, může dodavatel spojením dílčích odběrových diagramů, které jsou často velice nerovnoměrné, získat mnohem rovnoměrnější celkový diagram, na který se mu výhodněji nakupuje elektřina na trhu. Dodavatel spolu s dodávkou přebírá za zákazníka odpovědnost za odchylku, a sám je registrován jako subjekt zúčtování (viz. Kap. 6 a Kap. 11).

Obchodník vytváří tzv. bilanční skupinu (skupina zákazníků, resp. výrobců přenášející odpovědnost za odchylku na daného dodavatele a odebírající, resp. dodávající od něj plně, nebo částečně svojí elektřinu spolu s tímto dodavatelem-subjektem zúčtování), která funguje jako základní dodavatelská jednotka trhu s elektřinou a vstupuje na velkoobchodní trh. Součástí její role je zajistit co nepřesnější pokrytí sumárního diagramu a minimalizovat svojí odchylku. Její fungování je významné pro zajištění stability provozu trhu i dodávek elektřiny. Schematicky je znázorněna takto:

Obr. 5.4. Bilanční skupina

Podnikat v odvětví elektroenergetiky lze dle Energetického zákona (pouze) na základě státního souhlasu, kterým je licence vydaná ERÚ. (EZ je tedy speciální zákon nadřazený v energetice Obchodnímu zákoníku v případě, že stanovuje odchýlnou úpravu od OZ). Licence se vydává pro tyto činnosti v elektroenergetice:

- Výroba elektřiny (platnost nejméně na 25 let)
- Přenos elektřiny (nejméně na 25 let)
- Distribuce elektřiny (nejméně na 25 let)
- Licence na činnosti operátora trhu (nejméně na 25 let)
- Obchod s elektřinou (nejméně na 5 let)

Dodejme, že při splnění zákonem stanovených podmínek je licence nároková, a mezi tyto podmínky patří zejména doložení věku 18 let, bezúhonnost a odborná způsobilost, nebo ustanovení odpovědného zástupce definovaného v § 6 EZ. Významnou novinkou obsaženou v poslední novele EZ z r. 2011 je možnost uznání licence jako oprávnění k podnikání v ČR v případě získání oprávnění k podnikání pro obchod s elektřinou v jiném členském státě Evropské unie.

Podívejme se nyní na klíčové instituce a účastníky takto nastaveného trhu s elektřinou a jejich hlavní působnost nebo roli. Začneme institucemi zajišťujícími vůli státu.

Jedná se v první řadě o orgány státní správy v energetických odvětvích, zejména:

- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Energetický regulační úřad
- Státní energetická inspekce

Ministerstvo průmyslu a obchodu zodpovídá za zpracování státní Energetické koncepce. Je zodpovědné za fungování energetiky jako sektoru, a z dlouhodobého hlediska zodpovídá za zajištění bezpečnosti a spolehlivosti dodávek elektřiny. V této souvislosti tedy v tržním prostředí zodpovídá za nastavení takových pravidel (zákonného rámce), aby na trhu byl dlouhodobě zajištěn dostatek zdrojů pokrývajících spotřebu i dostatek síťových kapacit a fungující tržní model. Protože energetika je sdílenou kompetencí, má odpovědnost za implementaci evropské legislativy do zákonů ČR. MPO předkládá návrhy základních legislativních norem v oblasti energetiky (zákony a vyhlášky). Dále MPO vydává státní autorizace na výstavbu výroben elektřiny podle podmínek uvedených v EZ. V případě očekávaného nedostatku zdrojů má oprávnění vypsat veřejný tendr na výstavbu nových zdrojů. Vůči Evropské komisi (dále EK) má MPO řadu informačních povinností, např. o:

- opatřeních přijatých ke splnění dodávky poslední instance, ochrany zákazníků a ochrany životního prostředí a o jejich vlivu na hospodářskou soutěž
- dovozech elektrické energie z hlediska fyzikálních toků
- důvodech zamítnutí žádostí o udělení státní autorizace
- schopnosti elektrizační soustavy zajišťovat dodávky pokrývající současnou a předpokládanou poptávku po elektřině
- předpokládané rovnováze nabídky a poptávky během období příštích 5 let
- investičních projektech do energetické infrastruktury

Energetický regulační úřad představuje instituci, která plní řadu klíčových rolí pro fungování trhu (nejen) s elektřinou.

- Rozhoduje o udělení, změně nebo zrušení licence.
- Rozhoduje o uložení povinnosti dodávek nad rámec licence.
- Rozhoduje o regulaci cen dle cenového zákona.
- Rozhoduje spory mezi držiteli licencí vzájemně a řeší spory iniciované zákazníky (odběrateli elektřiny).
- Schvaluje Pravidla provozování přenosové soustavy a distribučních soustav i obchodní podmínky Operátora trhu.
- Vydává prováděcí vyhlášky k energetickému zákonu, zejména pravidla trhu s elektřinou.
- Provádí kontrolu dodržování zákona a šetření hospodářské soutěže na trhu s elektřinou a plynem.
- Ukládá pokuty za porušení povinností dle energetického zákona.

Státní Energetická inspekce je podřízeným orgánem Ministerstva, který vykonává kontrolu plnění zákona o podpoře obnovitelných zdrojů a zákona o hospodaření s energií. Má právo místních šetření a ukládání pokut za neplnění povinností ve správním řízení.

Subjektem zúčtování (úplný název zní subjekt zúčtování odchylek, SZ) je takový účastník trhu s elektřinou, který má právo přístupu k sítím, a který zodpovídá za odchylky sjednané a naměřené energie v jednotlivých obchodních hodinách obchodního dne. Má právo přístupu na organizované trhy a k přeshraničním transakcím a k neomezeným transakcím s ostatními SZ (v

rámci výše jeho finančního zajištění u OTE). Subjektem zúčtování se stává uzavřením smlouvy o zúčtování odchylek s Operátorem trhu, který pak na základě této smlouvy provádí vyhodnocení, zúčtování a vypořádání jeho odchylek.

Registrovaný účastník trhu s elektřinou (RÚT) je účastníkem trhu s elektřinou, který má (pouze) právo přístupu k sítím, a je registrován v IS OTE. Identifikován stejně jako SZ je exkluzivním registračním číslem, které přiděluje OTE.

Licencovanými účastníky trhu jsou:

Operátor trhu s elektřinou (OTE) je spolu s Provozovatelem přenosové soustavy klíčovou „tržní institucí“ zajišťující fungování trhu. V řadě zemí dokonce jeho roli vykonává přímo Provozovatel přenosové soustavy. Základní rolí Operátora trhu je zajišťovat registraci účastníků trhu, registraci jejich obchodních diagramů a vyhodnocení a zúčtování odchylek velkoobchodních účastníků trhu, tedy Subjektů zúčtování. Operátor trhu zajišťuje jednotnou identifikaci a registraci SZ i RÚT, registruje obchodní diagramy mezi SZ, a provádí jejich agregaci v D-1, dále provádí sběr měřených hodnot z přenosových a distribučních soustav a zpracování typových diagramů (TDD) v D+1 (viz kap. 16), a přijímá údaje o dodané regulační energii. Na základě toho pak provádí vyhodnocení a zúčtování odchylek (viz kap. 11). Odpovídá za zpracování bilance nabídek a poptávek na dodávku a odběr elektřiny a její předání provozovateli přenosové soustavy a provozovatelům distribučních soustav. K zajištění výše uvedeného provozuje centrální datový sklad dodávek a odběrů elektřiny, a díky tomu poskytuje účastníkům trhu podklady pro zúčtování a fakturaci dodávek a odběrů. V ČR je ze zákona i provozovatelem krátkodobého trhu s elektřinou (denní, vnitrodenní a vyrovnávací), a současně zpracovává dlouhodobé výhledy nabídky a poptávky po elektřině, a poskytuje informace účastníkům trhu. www.ote-cr.cz

Provozovatel přenosové soustavy (PPS nebo též TSO) je jediným držitelem licence na přenos. Je zodpovědný za zajišťování spolehlivého provozování a rozvoje přenosové soustavy (napěťová hladina 400 kV a 220 kV a vybraná vedení 110 kV), za zajišťování systémových služeb, za zajišťování přeshraničních přenosů a za koordinaci spolupráce se zahraničními přenosovými soustavami. Zodpovídá za řízení toků v přenosové soustavě a je provozovatelem centrálního energetického dispečinku, který je nadřazen v definovaných činnostech technickým dispečinkům distribučních soustav. Poskytuje služby připojení do přenosové soustavy a přenosu a systémové služby (kap. 10). Jeho významnou rolí je zajištění plánování, přípravy provozu a spolehlivého provozu elektrizační soustavy v reálném čase. Zajišťuje obchodní měření na přeshraničních vedeních a v místech připojení výroben a distribučních soustav a předávání měřených dat Operátorovi trhu. Dále zajišťuje dispečerské měření u velkých zdrojů a zdrojů poskytujících podpůrné služby. Organizuje trh s podpůrnými službami, a zajišťuje vyrovnávání odchylek. Součástí jeho role je zajistit nediskriminační přístup k přenosové soustavě včetně přeshraničního obchodování. Zajišťuje spolu se sousedními TSO činnost společné aukční kanceláře, poskytuje účastníkům trhu mnoho provozních i tržních informací v rámci tzv. market transparency. Je povinně členem mezinárodní asociace provozovatelů soustav ENTSO-E. www.ceps.cz

Provozovatel distribuční soustavy (PDS) je držitelem licence na distribuci a navazuje na činnost PPS. Distribuční soustava je soubor zařízení pro rozvod elektřiny z přenosové soustavy, nebo ze zdrojů zapojených přímo do ní spotřebitelům. Součástí distribuční soustavy jsou i její řídicí, ochranné, zabezpečovací a informační systémy. V podmínkách elektrizační soustavy ČR se jedná o zařízení s napětím 110kV a nižším, paprskovitého charakteru. Provozovatel distribuční soustavy zajišťuje její spolehlivý provoz a dostatečný rozvoj, řídí toky v distribuční síti

a provozuje technický dispečink, který řídí příslušnou distribuční soustavu a spolupracuje s dispečinkem přenosové soustavy. PDS poskytuje připojení do sítě a distribuci elektřiny, zajišťuje měření v distribuční soustavě a předávání dat operátorovi trhu. Spolupracuje s PPS na přípravě provozu (Kap. 9). Distribuční soustavy se dělí na velké Regionální distribuční soustavy (připojené přímo do přenosové soustavy) a menší lokální (vnořené), které jsou připojeny do regionální distribuční soustavy.

Obchodníkem s elektřinou je fyzická či právnická osoba, která je držitelem licence na obchod s elektřinou, a nakupuje elektřinu za účelem jejího prodeje. Má právo na přístup k síti a na dopravu elektřiny, na přístup na trh za stanovených podmínek, na nákup a prodej elektřiny a na získávání informací. Má ovšem i řadu povinností, a to zejména vůči OTE (registrace, zúčtování, předávání dat), ale i vůči provozovatelům soustav (informace pro přípravu provozu, pokyny technických dispečinků apod.). Pokud dodává elektřinu i konečným zákazníkům (obchodník typu „dodavatel“), má i řadu povinností vůči těmto konečným zákazníkům jejichž cílem je ochrana zákazníků a jejich dostatečná informovanost.

Výrobce je držitelem licence na výrobu. Tu vydává ERÚ na konkrétní výrobní zařízení po jeho kolaudaci a připojení do sítě, a to na dobu životnosti zařízení (případně na dobu pronájmu, nejde-li o vlastní zařízení). Výrobce má právo na připojení do sítě a přepravu elektřiny, prodávat svojí elektřinu a při splnění technických podmínek dodávat provozovateli přenosové soustavy podpůrné služby. Výčet jeho povinností je poměrně široký, a to zejména vůči provozovateli soustavy, do které je připojen (podmínky připojení a technické podmínky výroby, předávání dat pro přípravu provozu, podřízenost technickému dispečinku) a vůči operátorovi trhu (předávání dat). Výstavba nové výroby podléhá státnímu souhlasu (autorizaci), kterou vydává Ministerstvo, a je podmínkou pro vydání územního rozhodnutí.

Některé role účastníků trhu lze kumulovat, a tak např. výrobce může být jak RÚT, tak plnohodnotný obchodník s platnou licencí a registrací jako SZ (pokud obchoduje i s jinou elektřinou než vyrobenou ve vlastní výrobě). Naopak slučování některých rolí zákon zakazuje, a tak např. společnost ČEPS jako jediná má oprávnění k zajišťování obchodu se systémovými a podpůrnými službami, ovšem naopak se nesmí účastnit jiných obchodních činností s výjimkou činností stanovených EZ, a tudíž nesmí být držitelem jiné licence.